

Jak ubezpieczenia zmieniają Polskę i Polaków

Raport o wpływie branży ubezpieczeniowej

Warszawa, 2017

Polska Izba Ubezpieczeń

ul. Twarda 18, 00-105 Warszawa

office@piu.org.pl

tel.: +48 22 42 05 105

faks: +48 22 420 51 87

Deloitte.

Deloitte Sustainability Consulting Central Europe

Deloitte Advisory Sp. z o.o.

Al. Jana Pawła II 22, 00-133 Warszawa

Słowo wstępu

Rolą ubezpieczycieli jest ochrona polskiej gospodarki, tworzenie stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa dla firm i osób prywatnych. Bez tego stały rozwój byłby niemożliwy. Jak ubezpieczenia zmieniają Polskę i Polaków? Oddajemy w Państwa ręce pierwszy na polskim rynku raport opisujący kompleksowo wpływ ubezpieczeń na otoczenie.

Ubezpieczyciele zmniejszają niepewność, chronią majątek, zdrowie, zapewniają wsparcie finansowe w trudnych sytuacjach. Te działania sprawiają, że rośnie standard naszego życia. Nawet najbardziej rozbudowany system działań prewencyjnych nie wykluczy bowiem ryzyka, które bez działalności ubezpieczeniowej blokowałoby rozwój społeczny.

W raporcie omówiliśmy wpływ branży ubezpieczeniowej na otoczenie w trzech obszarach. Są to: gospodarka, przedsiębiorstwa i człowiek. W każdym z nich podajemy przykłady, liczby, zestawienia. Zachęcamy do lektury i refleksji, jak lepiej wykorzystać możliwości płynące z ochrony ubezpieczeniowej. Ta refleksja wydaje się niezbędna, ponieważ rola sektora ciągle jest mniejsza niż w krajach zachodnich. Nadal niechętnie się ubezpieczamy, mimo że nie lubimy ryzyka.

Wpływ branży najlepiej obrazują najważniejsze wskaźniki: 1,6 mld zł podatków odprowadzonych w 2016 r., 225 tys. miejsc pracy w branży oraz powiązanych z nią sektorach, 2 proc. łącznego wkładu w PKB kraju. Dzięki ubezpieczeniom więcej dóbr i usług jest wytwarzanych w polskiej gospodarce. Ubezpieczyciele to trzeci największy inwestor instytucjonalny w Polsce. Lokują aż 60 mld zł aktywów w obligacje, 17,4 mld zł w akcje spółek, zapewniając nie tylko kapitał na rozwój przedsiębiorstw, ale także finansując wydatki publiczne na infrastrukturę, edukację czy zdrowie.

Ubezpieczyciele oddziałują na różne sektory gospodarki, takie jak handel, produkcja przemysłowa, ochrona zdrowia czy transport. Czy przedsiębiorcy byłiby skłonni do eksportowania produktów i usług bez zabezpieczenia swojej ekspansji, zwłaszcza gdy wychodzą poza rynki Europejskiego Obszaru Gospodarczego, gdzie trafia już 21 proc. polskiego eksportu? Czy mogliby swobodnie prowadzić codzienną działalność, nie zważając na zagrożenia związane z zaległościami w płatnościach ze strony kontrahentów oraz klientów w kraju i za granicą? Płynność finansowa wydaje się być kluczowa dla rozwijającego się rynku. W 2016 r. ubezpieczone było 460 mld zł obrotu polskich firm.

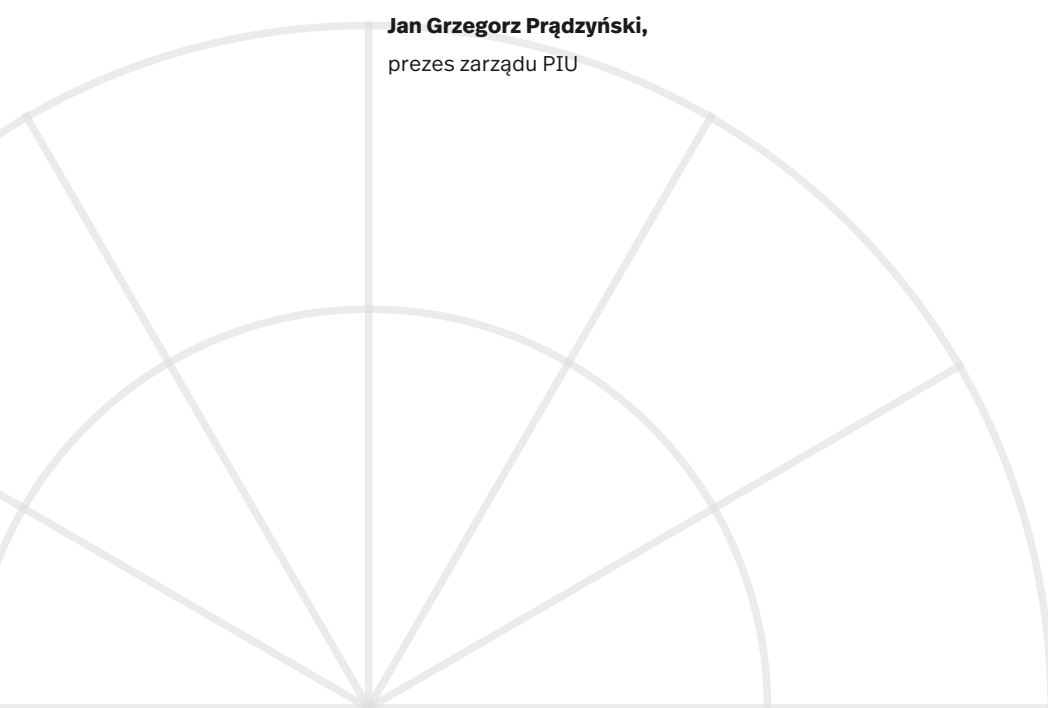
Działalność gospodarcza nie byłaby też możliwa bez ochrony własności przedsiębiorstw. Wartość ubezpieczonego majątku firm od pożarów i innych żywiołów to około 1,7 bln zł. Produkcja dóbr i usług narażona jest nie tylko na ryzyko związane z żywiołami. Coraz częściej i niestety śmielej pojawiają się nowe zagrożenia związane z cyberprzestępstwami. Warto zdawać sobie sprawę, że przeciętny roczny koszt cyberprzestępstw przypadający na jedną międzynarodową firmę szacuje się na 122,6 mln zł.

Dla rozwoju gospodarczego jeszcze ważniejsza jest perspektywa jednostkowa – zabezpieczenie życia i mienia obywateli. Człowiek, który nie obawia się jutra, dba o siebie i swoje otoczenie, jest cennym pracownikiem, przygotowanym na wyzwania, jakie stawia przed nim pracodawca.

Obecnie 2 mln Polaków korzysta z ubezpieczenia zdrowotnego. To nie tylko odciążenie systemu zdrowotnego i lepsza dostępność lekarzy specjalistów. Polisy zdrowotne skutecznie motywują, by dbać o zdrowie lepiej i bardziej świadomie. Ubezpieczyciele motywują też do zarządzania własnymi oszczędnościami. Jako społeczeństwo starzejemy się bardzo szybko. Środki z państwowej emerytury nie wystarczą, by godnie i bezpiecznie żyć. Dzięki ubezpieczeniom możemy podnieść standard życia na emeryturze aż o 25 proc.

Przykłady można mnożyć, szczegółowo omówiliśmy je w raporcie. Wpływ branży ubezpieczeniowej jest nie do przecenienia, ubezpieczyciele gwarantują trwały wzrost gospodarczy poprzez ograniczenie ryzyka, przewidywalność i zapewnienie płynności finansowej. Wpływ ubezpieczeń na nasze życie jest też większy, niż nam się wydaje. To ważne, byśmy byli w stanie go oszacować i coraz lepiej wykorzystywać potencjał, jaki niesie. Dzięki temu tempo rozwoju gospodarczego Polski będzie jeszcze szybsze.

Jan Grzegorz Prądyński,
prezes zarządu PIU

Istotny wpływ ubezpieczeń*

gospodarka

2 PKB
%

łącnego wkładu branży
w polską gospodarkę

160 mld zł
inwestycji branży
w polską gospodarkę

60 mld zł
inwestycji branży
w obligacje skarbowe

35,9 mld zł
wartości dodanej
w polskiej gospodarce
wygenerowanej
przez branżę

225 tys.
etatów tworzonych
przez ubezpieczycieli
we wszystkich branżach
(bez samozatrudnionych)

przedsiębiorstwo

460 mld zł

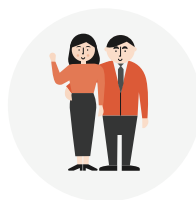
ubezpieczonego obrotu polskich
firm w 2016 r.

114 mld zł
wartość polskiego
eksportu chroniona
przez ubezpieczycieli

60 %
majątku polskich
firm objętych
ubezpieczeniami

874 mln zł
wartość wypłaconych
odszkodowań i świadczeń
z tytułu ubezpieczenia OC
przedsiębiorców i OC w życiu
prywatnym osób fizycznych

30 %
upraw rolnych w Polsce
ubezpieczonych od zdarzeń
pogodowych

człowiek

10 mln

ubezpieczeń domów i mieszkań
w Polsce (wraz z ruchomościami
domowymi)

2 mln
Polaków korzystających
z prywatnej opieki
zdrowotnej w ramach
ubezpieczenia (na koniec
I kw. 2017 r.)

nawet 25 %
wzrostu emerytury
dzięki regularnemu
oszczędzaniu
(100 zł miesięcznie)

18,3 mld zł
wartość odszkodowań
i świadczeń wypłaconych
z ubezpieczeń na życie

12,1 mld zł
pensji otrzymali zatrudnieni
w różnych branżach dzięki
działalności ubezpieczycieli

* Według stanu na koniec 2016 r., o ile nie wskazano inaczej. Odnosi się do wszystkich danych w raporcie.

Jak sektor ubezpieczeniowy zmienia Polskę i Polaków

Ubezpieczenia to fundament bezpieczeństwa społecznego i gospodarczego Polski. Nie tylko chronią i stabilizują, lecz także umożliwiają rozwój. Działalność branży wpływa na bezpieczeństwo Polaków, ma też istotny wkład we wzrost gospodarczy i standard życia. Ubezpieczyciele wspierają rozwój przedsiębiorstw i stabilizują finanse publiczne kraju poprzez dostarczanie niezbędnego kapitału. Polska Izba Ubezpieczeń wskazuje na główne obszary wpływu i wskaźniki go obrazujące. Raport został wykonany przy współpracy z firmą Deloitte.

Idea ubezpieczeń to umowa społeczna, która pozwala na wzajemne pokrywanie potrzeb, jakie powstają w wyniku zdarzeń losowych. Ubezpieczenia dają gwarancję równowagi ekonomicznej rodzin, przedsiębiorstw oraz majątku prywatnego i publicznego. We współczesnych społeczeństwach roli ubezpieczeń nie da się zastąpić nawet najlepiej zorganizowaną działalnością prewencyjną jak np. ochrona przeciwpowodziowa, czy inteligentne zarządzanie ruchem. Mimo że ubezpieczenia kojarzą się z ochroną przed negatywnymi zdarzeniami, pełnią one ważną funkcję stabilizującą, a tym samym wspierającą rozwój Polski i Polaków w wielu obszarach.

→ Wzrost polskiej gospodarki i kapitał na inwestycje publiczne

Wpływ branży ubezpieczeniowej na polską gospodarkę to nie tylko 1,6 mld zł podatków odprowadzonych w 2016 r. czy 225 tys. miejsc pracy w różnych sektorach. To przede wszystkim więcej dóbr i usług wytwarzanych w polskiej gospodarce dzięki wypłatom z tytułu ubezpieczeń. Skalę wpływu pokazuje całkowita wartość dodana generowana przez branżę. Wynosi ona 35,9 mld zł, co stanowi **2 proc. PKB kraju**. Ubezpieczyciele to też **trzeci największy inwestor instytucjonalny w Polsce**, zaraz po bankach i inwestorach zagranicznych. Lokując 60 mld zł swoich aktywów w obligacje, a 17,4 mld zł długoterminowo w akcje spółek, nie tylko zapewniają kapitał na rozwój przedsiębiorstw, lecz także finansują wydatki publiczne na infrastrukturę, edukację, zdrowie i inne kluczowe dla kraju obszary.

→ Ochrona działalności i rozwój polskich firm

Każdego dnia polskie firmy korzystają z ochrony ubezpieczeniowej prowadząc swoją działalność. W razie pożaru, kradzieży czy zakłóceń produkcyjnych mogą otrzymać odszkodowanie, które pozwoli im uniknąć długotrwałych przestoju produkcji, ograniczenia liczby pracowników, a nawet bankructwa. Wartość ubezpieczonego majątku firm od pożarów i innych **żywiotów to ok. 1,7 bln zł**. Ubezpieczenia to też większa stabilność finansowa firm. Branża **gwarantuje rocznie nawet 60 mld zł wierzytelności firm**. W końcu ubezpieczenia to realne wsparcie dla wzrostu innowacyjności (przez asekurację start-upów) oraz ekspansji polskich eksporterów na rynki zagraniczne.

→ Bezpieczeństwo polskich rodzin

Branża ubezpieczeniowa zapewnia Polakom poczucie bezpieczeństwa na każdym etapie ich życia. Niwelując negatywne skutki setek ryzyk w codziennym życiu, zapewnia wsparcie poszkodowanym i ich bliskim. Tylko w 2016 r. branża wypłaciła **18,3 mld zł z tytułu polis na życie**. **2 mln Polaków objętych jest też ochroną prywatnych polis zdrowotnych**. Ochrona życia i zdrowia oraz majątku, zabezpieczenie w czasie podróży, szerszy dostęp do leczenia czy wsparcie w oszczędzaniu na emeryturę i zabezpieczenie przyszłości bliskich to ważne elementy, które wpływają na dobrobyt społeczeństwa.

Spis treści

Wprowadzenie.....	6
Jak ubezpieczyciele wpływają na gospodarkę i finanse publiczne.....	10
Wzrost oszczędności Polaków i kapitał na inwestycje.....	12
Wyższe PKB, wartość dodana i miejsca pracy w całej gospodarce.....	16
Istotne wsparcie dla publicznego systemu ochrony zdrowia i ubezpieczeń społecznych.....	23
Jak ubezpieczyciele wpływają na przedsiębiorstwa.....	26
Ochrona majątku i produkcji firm.....	28
Zapewnienie stabilności finansowej.....	30
Ochrona przed roszczeniami osób trzecich.....	32
Ochrona zdrowia pracowników.....	33
Ochrona rolnictwa i zabezpieczenie przed zmianą klimatu.....	34
Zabezpieczenie eksportu.....	36
Jak ubezpieczyciele wpływają na społeczeństwo.....	37
Ochrona życia, zdrowia i bliskich.....	40
Szybszy dostęp do leczenia.....	42
Ochrona w podróży zagranicznej.....	43
Ochrona majątku.....	44
Bezpieczna podróż autem.....	46
Wyższa emerytura.....	48
Zaangażowanie społeczne ubezpieczycieli.....	50
Bibliografia.....	54

Wprowadzenie

Polacy należą do grupy społeczeństw, które niechętnie podejmują ryzyko. Sektor ubezpieczeniowy w Polsce nadal się rozwija. Coraz większa liczba transakcji jest ubezpieczana, a nowe ryzyka, takie jak cyberprzestępczość, mogą dotknąć cały biznes – od finansów przez zakłady produkcyjne po instytucje publiczne. Ubezpieczenia w swojej istocie pomagają rozwijać się firmom i gospodarkom, a zwykłym ludziom poradzić sobie w najbardziej tragicznych sytuacjach. Ubezpieczyciele są instytucjami zaufania publicznego, które bezpośrednio i pośrednio wpływają na życie wszystkich Polaków.

Idea ubezpieczeń to jest umowny obowiązek świadczenia ubezpieczyciela na rzecz ubezpieczonego w przypadku powstania zdarzeń w jego życiu, zdrowiu lub mieniu.¹ Ubezpieczenia dają gwarancję równowagi ekonomicznej rodzin, przedsiębiorstw oraz majątku prywatnego i publicznego. We współczesnych społeczeństwach roli ubezpieczeń nie da się zastąpić nawet najlepiej zorganizowaną działalnością prewencyjną, taką jak ochrona przeciwpowodziowa czy inteligentne zarządzanie ruchem. Ubezpieczenia kojarzą się z ochroną przed negatywnymi zdarzeniami, a jednocześnie pełnią ważną funkcję stabilizującą. Tym samym wspierają rozwój Polski i Polaków w wielu obszarach.

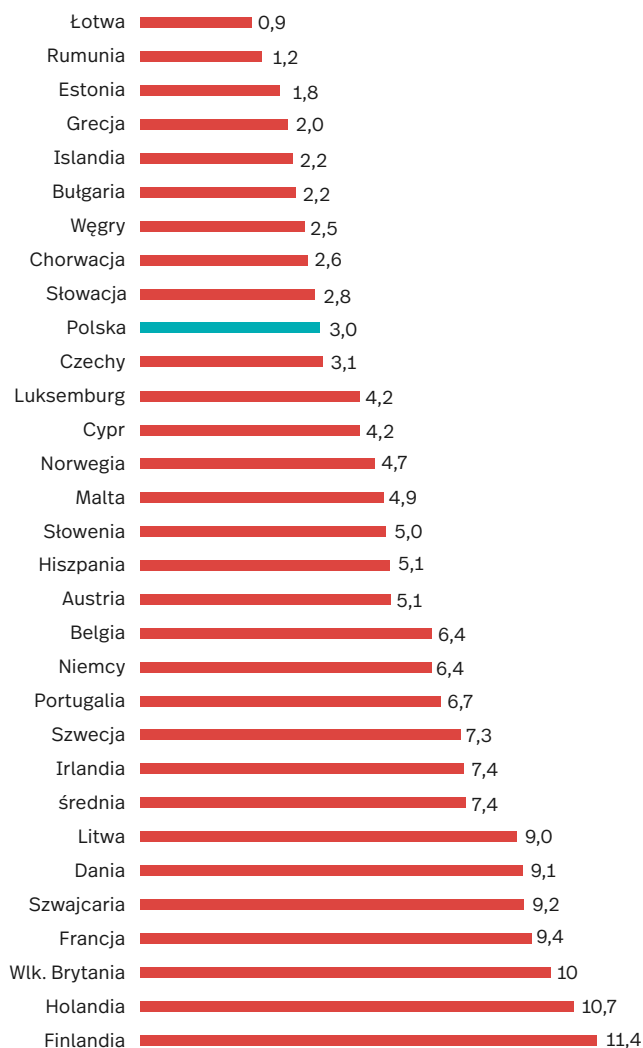
Polacy ubezpieczają się rzadziej od innych Europejczyków

Składki opłacone w ciągu roku mają wartość 3 proc. PKB naszego kraju. To wynik wyższy niż na Słowacji, Węgrzech, w Chorwacji czy Rumunii. Jednocześnie to nadal mniej od średniej wynoszącej 7,4 proc. w Europie i kilkakrotnie mniej niż wśród liderów, takich jak Finlandia, Holandia czy Wielka Brytania, gdzie ubezpieczenia w niektórych obszarach, np. systemu emerytalnego czy ochrony zdrowia, mają charakter powszechny.

¹ Wykonanie obowiązku ubezpieczyciel realizuje poprzez wypłatę odszkodowań lub świadczeń z funduszu tworzonego ze składek wnoszonych przez jednostki zagrożone tymi zdarzeniami.

MIESZKAŃCY EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ SIĘ NIE UBEZPIECZAJĄ

Penetracja rynku ubezpieczeń – relacja składek opłacanych w ciągu roku brutto do PKB w 2015 r. (proc.)

Źródło: Opracowanie Deloitte na podstawie Insurance Europe.

Polacy nie lubią ryzyka

Mieszkańcy naszego kraju na tle innych Europejczyków nie lubią sytuacji, w których nieznanne są możliwe rezultaty poszczególnych działań. Jesteśmy obok Belgów, Ukraińców, Maltańczyków, Portugalczyków i Greków nastawieni niechętnie wobec ryzyka.

Ci, którzy ryzykują, ubezpieczają się

Polacy razem tak jak Turcy, Bułgarzy, Czeši czy Hiszpanie są w gronie tych społeczeństw, które rzadziej się ubezpieczają – licząc penetrację rynku przez sumę opłacanych składek na ubezpieczenie w relacji do wielkości gospodarki – i także chętniej unikają ryzyka, przez co nie mają potrzeby się ubezpieczać. Szwajcarzy, Holendrzy, Brytyjczycy czy Duńczycy są w grupie przeciwległej – tych, którzy nie boją się niepewności i jednocześnie często korzystają z komercyjnych ubezpieczeń.

POLACY Z RACJI NIECHĘCI DO RYZYKA POWINNI SIĘ CZĘŚCIEJ UBEZPIECZAĆ

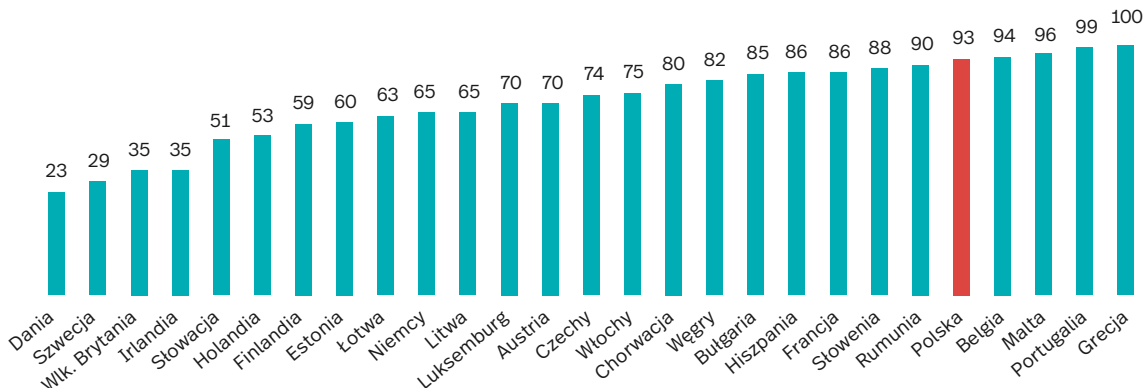
Zależność między niechęcią do ryzyka wśród mieszkańców Europy (pkt.) a penetracją rynku ubezpieczeniowego (proc. PKB)

Źródło: Opracowanie własne Deloitte Polska na podstawie Hofstede Centre i Insurance Europe.

POLACY I MIESZKAŃCY POŁUDNIA MAJĄ NIECHĘĆ DO RYZYKA

Niechęć do ryzyka wśród mieszkańców Unii Europejskiej (pkt., im wyższa wartość, tym wyższa niechęć)

Źródło: Opracowanie Deloitte na podstawie danych Hofstede Centre.

Polacy postrzegają ubezpieczycieli i banki w podobny sposób

Firmy ubezpieczeniowe wzbudzają prawie tyle samo pozytywnych emocji co banki. 51 proc. Polaków ma dobre zdanie o bankach, a o ubezpieczycielach dokładnie 50 proc. badanych. Nieco mniej Polaków ma pozytywną opinię o firmach telekomunikacyjnych, a zaledwie 22 proc. dobrze myśli o państwowym ubezpieczycielu ZUS.

Odsetek Polaków, który ma pozytywną opinię o wybranych instytucjach (proc.)

Reprezentatywna próba 1002 Polaków przebadana metodą CATI w październiku 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne Deloitte.

Zaufanie kształtują agenci

To agenci w głównej mierze wpływają na kształtowanie wizerunku branży, zyskują zaufanie klientów i odpowiadają na ich potrzeby. Mogą wyjaśnić warunki umowy, a także pomóc zrozumieć, na jakich zasadach działa system ubezpieczeń. Z tego powodu aż 41 proc. Polaków wskazuje właśnie na agentów jako podstawowe źródło wiedzy o ubezpieczeniach. Dopiero w drugiej kolejności są to rodzina i przyjaciele, w trzeciej internetowej porównywarki ubezpieczeniowe, a w czwartej opinii w internecie ogółem.

Odsetek Polaków mający pozytywną opinię o wybranych instytucjach (proc.)

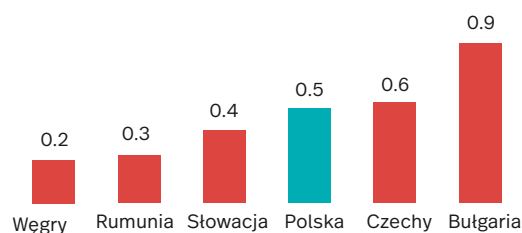

Źródło: Opracowanie własne Deloitte.

Ubezpieczenia to istotny sektor gospodarki

Branża ubezpieczeniowa wytwarza bezpośrednio 0,5 proc. PKB Polski, co jest średnim wynikiem na tle gospodarek Europy Środkowej.² W ostatniej dekadzie udział ubezpieczeń w polskiej gospodarce wzrósł o 143 proc., najbardziej wśród wszystkich krajów regionu, podczas gdy na Słowacji, Węgrzech i w Rumunii spadł. To oznacza, że wartość dodana w polskiej branży ubezpieczeniowej rosla niemal 2,5 razy szybciej niż wartość dodana brutto w całej gospodarce. Wpływ gospodarczy ubezpieczeń jest jednak znacznie większy niż tylko środki bezpośrednio inwestowane w gospodarce, co można zobaczyć w kolejnym rozdziale o wpływie branży ubezpieczeniowej na gospodarkę Polski.

Udział sektora ubezpieczeń w PKB krajów Europy Środkowej w 2014 r. (proc.)

Źródło: Opracowanie Deloitte na podstawie danych Eurostat.

² Według relacji wartości dodanej brutto w branży ubezpieczeniowej do wartości dodanej brutto ogółem w Polsce.

Reprezentatywna próba 1002 Polaków przebadana metodą CATI w październiku 2016 r.

Przykładowe rodzaje ubezpieczeń

Ubezpieczenie na życie

W takim ubezpieczeniu podstawowym świadczeniem jest świadczenie z tytułu śmierci osoby ubezpieczonej. Świadczenie wypłaca się osobie (lub osobom) wskazanej przez ubezpieczonego jako osoba uposażona. Dodatkowe klauzule mogą przewidywać też inne świadczenia, np. z tytułu trwałej niezdolności do pracy ubezpieczonego, czy też z tytułu uszczerbku na zdrowiu ubezpieczonego. Ubezpieczenia na życie mogą, oprócz funkcji ochronnej, służyć do inwestowania lub oszczędzania, najczęściej długoterminowo, np. w celu powiększenia przyszłej emerytury.

Ubezpieczenia mogą występować w formie indywidualnej lub grupowej. Przykładem grupowego ubezpieczenia na życie jest:

Ubezpieczenie grupowe pracownicze

Bardzo popularne ubezpieczenie, oferowane w zakładach pracy pracownikom oraz członkom ich rodzin, jak również w trybie kontynuacji np. osobom odchodzącym z pracy czy przechodzącym na emeryturę. Ubezpieczenie łączy w sobie świadczenia typowe dla ubezpieczeń na życie, ubezpieczeń nieszczęśliwych wypadków oraz wprowadza dodatkowe świadczenia. Z ubezpieczenia można skorzystać, jeżeli spełni się jakiegokolwiek zdarzenie objęte jego zakresem – może być to śmierć osoby ubezpieczonej, śmierć osoby z rodziny, nieszczęśliwy wypadek, niezdolność do pracy, ciężka choroba, pobyt w szpitalu, operacja chirurgiczna czy urodzenie dziecka.

Ubezpieczenie mienia

Ubezpieczenia te najczęściej występują pod postacią ubezpieczenia domu lub mieszkania, a w przypadku pojazdów – jako autocasco (AC). Ubezpieczenie mienia chroni nas finansowo przed zdarzeniami opisanymi w umowie – np. powódź, zalanie, pożar, piorun, stłuczka drogowa, kradzież pojazdu. Świadczenie przysługuje zarówno z tytułu wypadków spowodowanych przez osobę trzecią, jak i zdarzeń, do których doszło bez udziału osób trzecich, o ile są objęte ubezpieczeniem. Wysokość odszkodowania ustalana jest zgodnie z postanowieniami ogólnych warunków ubezpieczenia, w szczególności z uwzględnieniem wariantu ubezpieczenia.

Ubezpieczenie OC

Ubezpieczenia te występują pod postacią umowy obowiązkowej albo dobrowolnej. Wśród ubezpieczeń obowiązkowych najczęściej spotykanym jest OC posiadacza pojazdu mechanicznego. Wśród ubezpieczeń dobrowolnych wyróżniamy np. OC prowadzącego przedsiębiorstwo, OC zawodowe czy OC w życiu prywatnym. W ramach ubezpieczenia OC, zakład ubezpieczeń zobowiązuje się zapłacić odszkodowanie za szkody wyrządzone przez ubezpieczonego, o ile ten ponosi za nie odpowiedzialność cywilną. Ubezpieczenie pełni dwie zasadnicze funkcje: chroni majątek sprawcy szkody przed niespodziewanymi wydatkami na jej naprawienie oraz daje poszkodowanemu gwarancję zapłaty należnej rekompensaty. Z ubezpieczenia OC może skorzystać osoba poszkodowana, występując bezpośrednio do ubezpieczyciela sprawcy szkody z roszczeniem (actio directa). Ubezpieczenie obejmuje co do zasady zarówno szkodę na osobie, jak i szkodę w mieniu oraz tzw. czyste straty finansowe, czyli szkody inne niż na osobie i w mieniu. Nie każda szkoda jest objęta ubezpieczeniem. Katalog wyłączeń jest wskazany w ogólnych warunkach ubezpieczenia albo może wynikać z przepisów prawa (np. z OC posiadacza pojazdu nie przysługuje odszkodowanie za utraconą biżuterię).

Ubezpieczenie zdrowotne

Rolą tych ubezpieczeń jest przede wszystkim gwarancja dostępu do świadczenia medycznego i pokrycie kosztów tego świadczenia. Świadczeniem może być wizyta u lekarza, badanie, prosty zabieg medyczny, czy skomplikowana operacja. Zakres ubezpieczenia zdrowotnego najczęściej rośnie wraz z jego ceną, tj. im droższe ubezpieczenie, tym szerszy zakres świadczeń nam przysługuje. Ubezpieczeniem zdrowotnym jest również taka umowa, która gwarantuje zwrot kosztów, jakie ponieśliśmy na świadczenie medyczne, np. zapłaciliśmy za wizytę lekarską, a dzięki ubezpieczeniu ubezpieczyciel zwraca nam jej koszty.

**Wzrost PKB,
wartość
dodana**

**Wzrost
oszczędności
Polaków i wsparcie
publicznej
ochrony zdrowia**

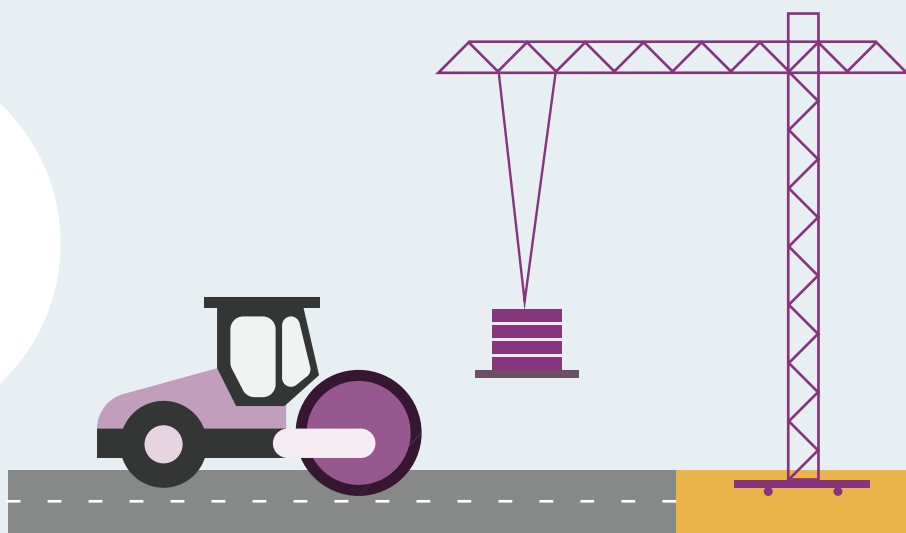
**Pozytywny
wpływ na inne
gałęzie
gospodarki**

♦ **Branża ubezpieczeniowa wnosi znaczący wkład w rozwój polskiej gospodarki, wpływa na wzrost PKB oraz dobrobyt ekonomiczny. To jeden z największych krajowych inwestorów, zapewniający kapitał dla rozwoju firm oraz współfinansujący państwowe i samorządowe inwestycje. Przyczynia się też do stabilności systemu ubezpieczeń społecznych i ochrony zdrowia.**

Ubezpieczyciele zainwestowali w polską gospodarkę ponad 160 mld zł oraz zapewnili kapitał na rozwój i innowacje przedsiębiorstw. Lokując prawie 60 mld zł w obligacje skarbowe, wspierają wydatki publiczne w infrastrukturę czy świadczenia publiczne dla milionów Polaków. Jednocześnie branża zwiększa stabilność finansów publicznych i zmniejsza ich zależność na szoki zewnętrzne.

**Kapitał na
inwestycje
publiczne i
prywatne**

**Branża
ubezpieczeniowa**

**Tworzenie
miejsc pracy
w gospodarce**

Jak ubezpieczyciele wpływają na gospodarkę i finanse publiczne

Wpływ na wzrost gospodarczy, finanse publiczne i ochronę zdrowia

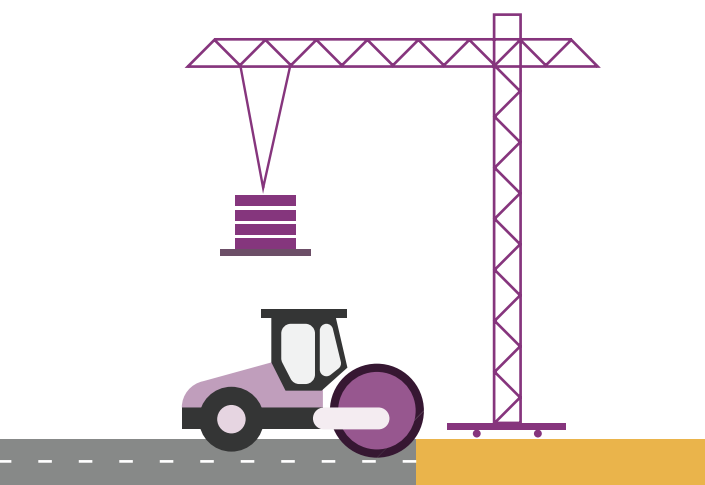

Branża ubezpieczeniowa silnie wpływa na rozwój innych gałęzi polskiej gospodarki, m.in.: sektora handlowego i naprawy aut, nieruchomości, finansów, przetwórstwa przemysłowego oraz transportu i logistyki. Generowana w ten sposób łączna wartość dodana to ponad 35,9 mld zł, 225 tys. miejsc pracy oraz wyższe dochody dla gospodarstw domowych pracowników.

Ubezpieczenia stanowią też istotne wsparcie dla publicznego systemu ochrony zdrowia oraz ubezpieczeń społecznych. Branża przyczynia się do zwiększenia dostępności i jakości ochrony zdrowia bez obciążania finansów państwa. Pomaga także gromadzić większe oszczędności, co wpływa na standard życia Polaków przechodzących na emeryturę i zmniejsza napięcia finansowe w publicznym systemie emerytalnym.

Wzrost oszczędności Polaków i kapitał na inwestycje

Niski poziom oszczędności w Polsce i wynikający z niego brak kapitału ograniczają inwestycje firm w innowacje i rozwój, a państwa oraz samorządów w infrastrukturę transportową czy komunalną. Spowalnia to proces doganiania najbogatszych krajów. Branża ubezpieczeniowa, dzięki temu, że jest trzecim największym inwestorem instytucjonalnym w Polsce, inwestującym 160 mld zł, odpowiada na tę potrzebę. Już co dziesiąta złotówka pożyczona przez państwo pochodzi właśnie od firm ubezpieczeniowych. To prawie 60 mld zł, za które sfinansowano wydatki publiczne na infrastrukturę czy świadczenia społeczne.

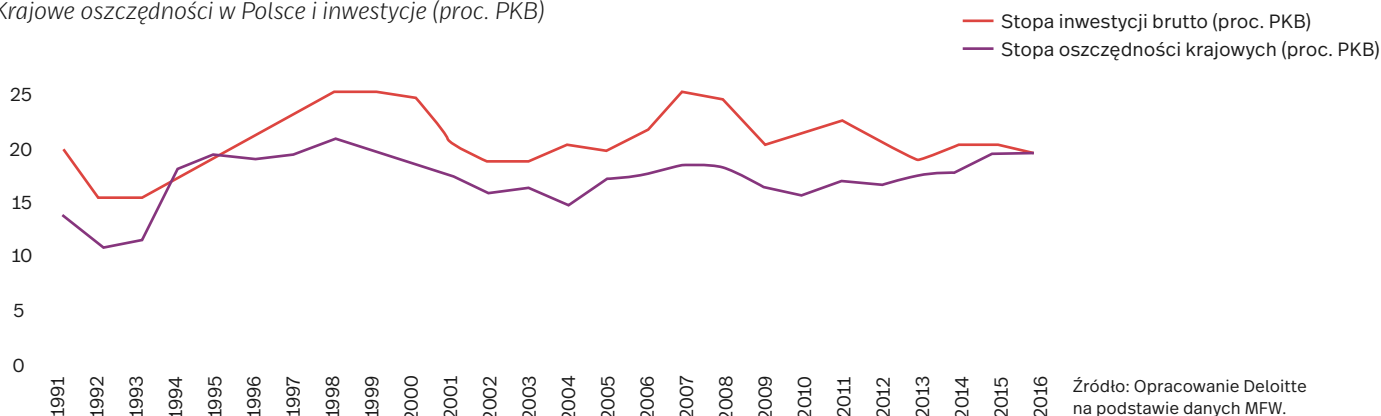
❖ Polskie rodziny oraz państwo zbyt mało oszczędzają.

Co roku polska gospodarka ma do dyspozycji oszczędności w wysokości 19–20 proc. PKB. Głównymi oszczędzającymi są przedsiębiorstwa, natomiast przeciętne gospodarstwo domowe odkłada niewielkie sumy. W efekcie przeciętne aktywa finansowe gospodarstwa domowego w Polsce to 2,1 tys. euro, przy średniej dla strefy euro na poziomie 11,4 tys. euro.³ Państwo natomiast co roku wydaje więcej, niż pozyskuje z podatków i innych źródeł (np. w całym 2016 r. dochody budżetu państwa wyniosły 314,6 mld zł, wydatki 360,9 mld zł, a deficyt – 46,3 mld zł). Znaczenie oszczędności dla rozwoju Polski jest bardzo duże ze względu na niekorzystne procesy demograficzne. Utrzymanie w długim terminie wzrostu PKB na 1 mieszkańca w tempie 3,5 proc. rocznie wymaga zwiększenia stopy oszczędności do 23–35 proc. PKB.⁴

3 BGŻ, 2016, Polak oszczędny. Czy oszczędność jest dziedziczna.

4 Bank Światowy, 2014, Poland: Saving for Growth and Prosperous Aging.

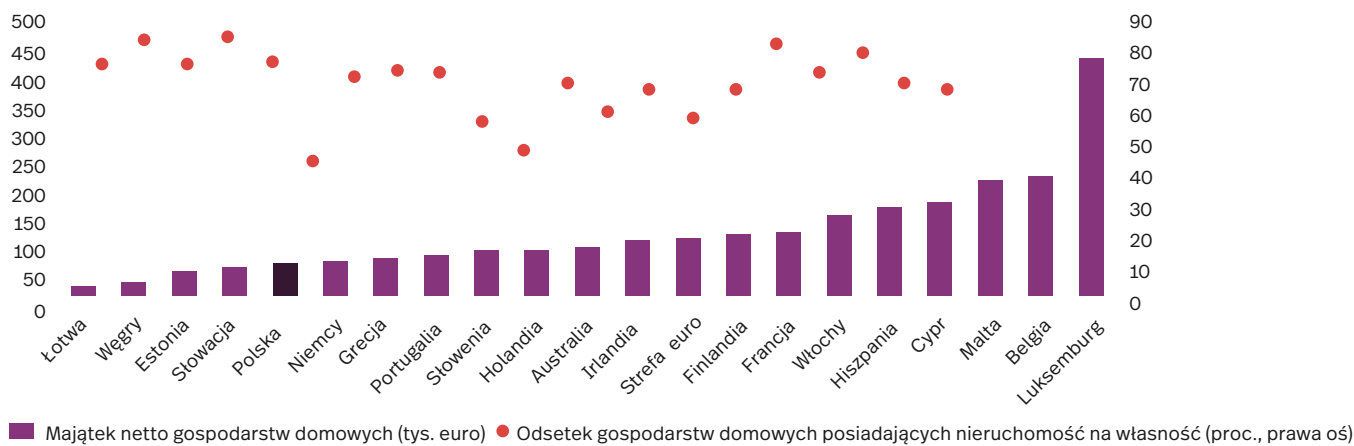
POLSKA MA OD LAT LUKĘ W OSZCZĘDNOŚCIACH
POTRZEBNYCH NA INWESTYCJE
Krajowe oszczędności w Polsce i inwestycje (proc. PKB)

Źródło: Opracowanie Deloitte na podstawie danych MFU.

MIMO ŻE POLACY MAJĄ DOMY I MIESZKANIA NA WŁASNOŚĆ, SĄ BIEDNIEJSI OD INNYCH EUROPEJCZYKÓW

Majątek netto gospodarstw domowych i odsetek posiadających nieruchomości na własność w Polsce i krajach strefy euro

■ Majątek netto gospodarstw domowych (tys. euro) ● Odsetek gospodarstw domowych posiadających nieruchomości na własność (proc., prawa oś)
 Źródło: Opracowanie Deloitte na podstawie K. Grejcz, Z. Żółkiewski, 2017, Household wealth in Poland: the results of a new survey of household finance, Bank i Kredyt 48(3).

♦ **Polska potrzebuje więcej oszczędności i inwestycji, by przyspieszyć wzrost gospodarczy.** To właśnie może zapewnić m.in. branża ubezpieczeniowa. Dostępne oszczędności od wielu lat nie wystarczają do sfinansowania potrzebnych inwestycji w kraju. Dotyczy to zarówno inwestycji sektora przedsiębiorstw prywatnych, jak i publicznych. Średni niedobór oszczędności krajowych w ostatnich 25 latach wyniósł 3,6 proc. PKB. To negatywnie wpływało na wzrost gospodarczy i jednocześnie zwiększyło konieczność zaciągania długów zagranicznych. Bez dużych inwestorów instytucjonalnych, takich jak ubezpieczyciele, nie uda się zapewnić niezbędnych środków na rozwój. Wspieranie wzrostu oszczędności i inwestycji jest istotną częścią rządowej Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (Kapitał dla Rozwoju) oraz ogłoszonego Programu Budowy Kapitału.

♦ **Polacy mają dwa razy mniej majątku niż mieszkańcy strefy euro.** Pomimo istotnego wzrostu zarobków i kapitału zgromadzonego w ostatnich latach Polacy pozostają jednym z najbiedniejszych narodów w UE. Przeciętne gospodarstwo domowe posiada 57,1 tys. euro majątku, kiedy średnia na rodzinę ze strefy euro wynosi 104,1 tys. euro. Dla porównania: majątek przeciętnej niemieckiej rodziny – 60,8 tys. euro – jest niewiele wyższy niż polskiej. Powodem jest fakt, że Polacy znacznie częściej posiadają nieruchomości na własność (77,4 proc.) niż zachodni sąsiedzi (44,3 proc.).⁵

57,1 tys. euro

majątek przeciętnego polskiego gospodarstwa domowego

♦ **Polskie przedsiębiorstwa za mało inwestują, co hamuje wzrost produktywności oraz płac.** Polska znajduje się na 21. miejscu na 26 krajów europejskich, biorąc pod uwagę wielkość inwestycji firm w relacji do PKB (11 proc. PKB w 2015 r.). Niższa aktywność inwestycyjna firm charakteryzuje tylko te kraje, które zostały silnie dotknięte przez ostatni kryzys finansowy, takie jak Grecja, Cypr, Włochy i Portugalia.⁶ Niedobór krajowych oszczędności oraz niepewność, którą mogą ograniczyć ubezpieczenia, są czynnikami, które ograniczają inwestycje polskich przedsiębiorstw. W porównaniu do rozwiniętych gospodarek polskie firmy mają niewiele aktywów np. w postaci maszyn czy środków transportu. W 2016 r. aktywa polskich firm w przeliczeniu na 1 pracownika stanowiły 55 tys. euro, blisko dwa razy mniej niż w Czechach i cztery razy mniej niż w Niemczech.⁷ To przekłada się na obserwowane różnice w produktywności oraz w płacach, na niekorzyść polskiej gospodarki.

5 K. Grejcz, Z. Żółkiewski, Household wealth in Poland: the results of a new survey of household finance, 2017, Bank i Kredyt 48(3).

6 MFW, 2017, Republic of Poland, Selected issues 2017, IMF Country Report No. 17/221.

7 Dane Komisji Europejskiej (AMECO database).

♦ **Państwo wydaje dużo na inwestycje, ale jest zbyt mocno uzależnione od napływu funduszy unijnych.** Dzięki funduszom w ostatnich 10 latach Polska mogła istotnie zwiększyć inwestycje publiczne bez potrzeby znacznego podniesienia podatków lub ograniczenia wydatków w innych dziedzinach. W porównaniu do innych krajów Unii sektor publiczny w Polsce inwestuje relatywnie dużo (około 4 proc. PKB w Polsce vs średnia UE 2,7 proc. PKB w 2015 r.). Poza Norwegią, wyższy wskaźnik osiągnęły tylko państwa z regionu Europy Środkowej, które także są beneficjentami funduszy europejskich (np. Węgry, Słowacja i Rumunia). Silne uzależnienie inwestycji w rozbudowę dróg, kolei czy portów od współfinansowania z Unii jest wyzwaniem, gdyż po 2020 r. Polska otrzyma znacznie mniej środków z budżetu UE. Jeżeli nie uda się zwiększyć krajowych oszczędności, konieczne będzie:

1. ograniczenie potrzebnych inwestycji w infrastrukturę,
2. zwiększenie opodatkowania,
3. zwiększenie zadłużenia zagranicznego Polski.

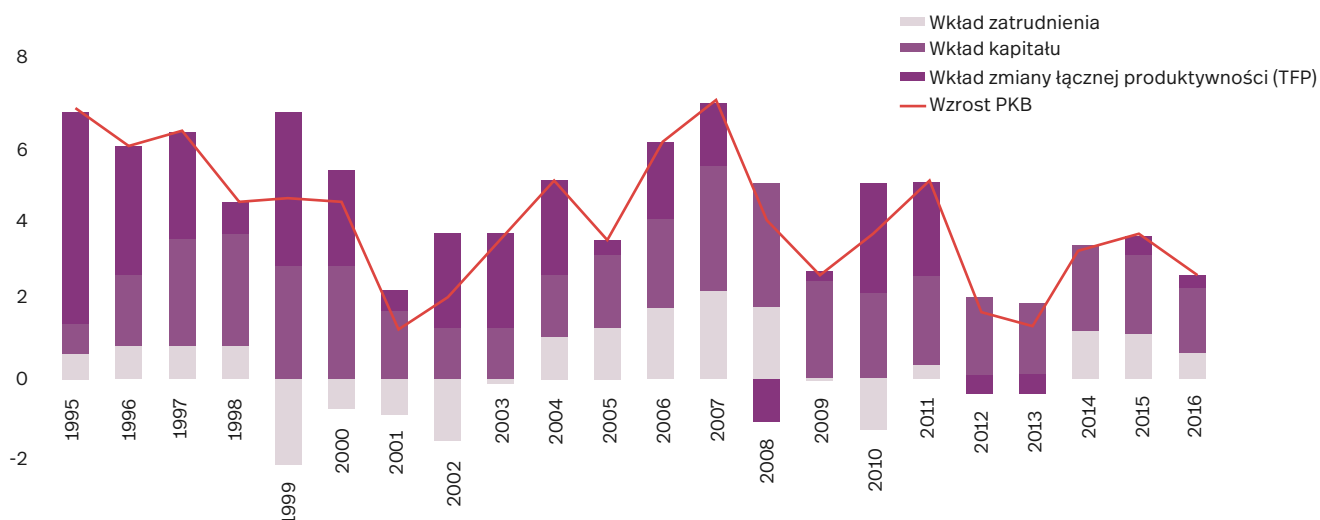
♦ **Branża ubezpieczeniowa dzięki swoim produktom wspiera długookresowe gromadzenie oszczędności Polaków.** Działalność ubezpieczycieli to m.in. zarządzanie kapitałem długookresowym. Dzięki temu ubezpieczyciele mogą stabilnie finansować gospodarkę, jak również umożliwiać Polakom długoterminowe oszczędzanie.

♦ **Ubezpieczyciele dostarczają kapitał przedsiębiorstwom i państwu.** Niezależnie od rodzaju polisy płacone przez statystycznego Polaka składki to zaoszczędzone pieniądze, które poprzez rynek kapitałowy pomagają finansować inwestycje prywatne lub publiczne. Pomimo niskiej relacji inwestycji do PKB w Polsce ich wpływ na tempo rozwoju w ostatnich 20 latach był ogromny (połowa osiągniętego wzrostu PKB to zasługa nakładów kapitału). Ubezpieczyciele mieli w tym znaczący udział, konsekwentnie zwiększając wartość środków zainwestowanych w polskiej gospodarce. Obecnie wartość inwestycji branży to prawie 160 mld zł.

55 tys. euro

stanowił majątek polskich firm w przeliczeniu na jednego pracownika w 2016 r.

KAPITAŁ, CZYLI INWESTYCJE ODPOWIADAJĄ ZA POŁOWĘ WZROSTU GOSPODARCZEGO POLSKI
Wzrost PKB w Polsce – wkład zatrudnienia, kapitału i zmiany produktywności (TFP)

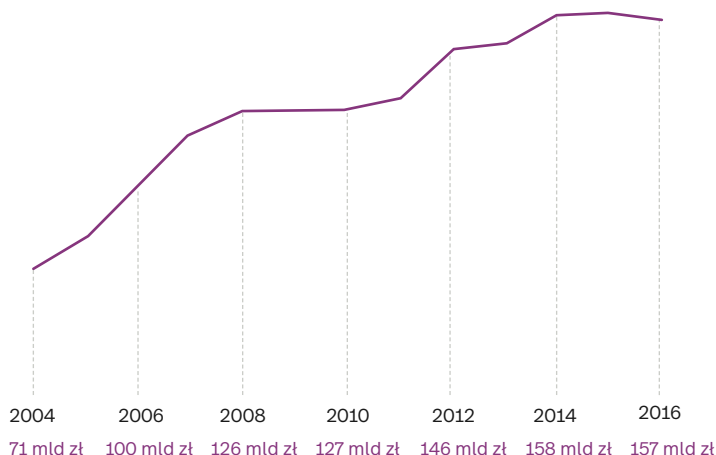

Źródło: Opracowanie Deloitte na podstawie danych The Conference Board.

około **60 mld zł**
 inwestycje branży w obligacje skarbowe

♦ **Branża ubezpieczeniowa zmniejsza koszty finansowania wydatków państwa i zwiększa stabilność finansów publicznych.** Zakłady ubezpieczeniowe są drugim największym inwestorem krajowym na rynku obligacji skarbowych. Ubezpieczyciele zmniejszają koszt finansowania deficytu budżetowego oraz zwiększają stabilność. Ten drugi efekt związany jest z faktem, że jako krajowy inwestor są mniej narażeni na zewnętrzne ryzyka (np. zmianę kursu walutowego), a ich polityka inwestycyjna jest nastawiona na długi termin i zabezpieczenie środków na wypłatę świadczeń oraz odszkodowań.

UBEZPIECZYCIELE DOSTARCZAJĄ KAPITAŁ DLA POLSKIEJ GOSPODARKI
 Inwestycje zakładów ubezpieczeń

Źródło: Opracowanie Deloitte na podstawie danych PIU i GUS.

Struktura krajowego rynku skarbowych papierów wartościowych na koniec 2016 r.

	inwestorzy zagraniczni	193 mld zł	38%
	sektor bankowy	160 mld zł	31%
	zakłady ubezpieczeń	59 mld zł	12%
	fundusze inwestycyjne	50 mld zł	10%
	inne podmioty krajowe (m.in. BFG i FRD)	36 mld zł	7%
	osoby fizyczne	12 mld zł	2%

Źródło: Opracowanie Deloitte na podstawie danych PIU i GUS.

2. największy krajowy inwestor w obligacje skarbowe to ubezpieczyciele

160 mld zł

to wartość inwestycji branży ubezpieczeniowej w polskiej gospodarce

Wyższe PKB, wartość dodana i miejsca pracy w całej gospodarce

Branża ubezpieczeniowa poprzez swoją działalność pozytywnie wpływa na wzrost gospodarczy, bogacenie się społeczeństwa oraz powstawanie nowych miejsc pracy i wzrost innowacyjności w firmach. Trudno wyobrazić sobie funkcjonowanie przedsiębiorstw na każdym etapie bez odpowiedniej asekuracji, która ogranicza ich codzienne ryzyka związane z prowadzeniem działalności. Firmy ubezpieczeniowe przez własne inwestycje i wypłacane odszkodowania wspierają też rozwój takich branż, jak finanse czy nieruchomości, przemysł i ochrona zdrowia. Łączny wkład ubezpieczeń w polską gospodarkę to 2 proc. PKB.

2%
PKB Polski

równowartość całkowitego wpływu branży na gospodarkę

225 tys.
etatów

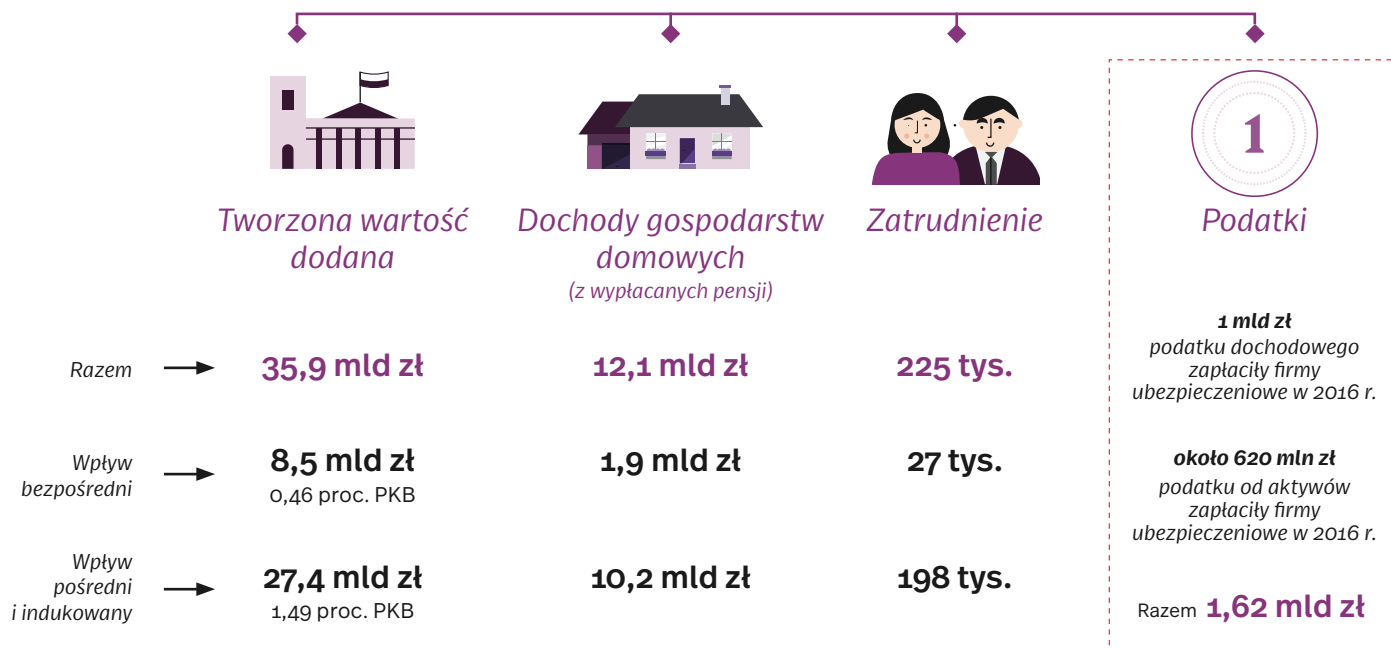
tworzonych przez ubezpieczycieli we wszystkich branżach

Jak branża ubezpieczeniowa wpływa na gospodarkę Polski:

- ♦ **Wkład ubezpieczeń w rozwój polskiej gospodarki znacznie wykracza poza zatrudnienie, płacone podatki czy zyski osiągnięte bezpośrednio przez branżę.** Ubezpieczyciele wpływają pośrednio na inne gałęzie gospodarki, ponieważ wypłacają świadczenia i odszkodowania, a także tak samo jak inne branże dokonują zakupów u swoich dostawców. Nie można również pominąć pozytywnego wpływu na pracowników, który wynika z wypłacanych pensji w branżach powiązanych.
- ♦ **Wpływ branży można pokazać za pomocą trzech ważnych wskaźników: tworzonej wartości dodanej brutto, generowanego zatrudnienia oraz zwiększonych dochodów gospodarstw domowych (nie tylko przez wypłacane świadczenia, ale przez efekt kuli śniegowej, jaką niosą za sobą pieniądze od ubezpieczycieli).**

- ♦ **Branża ubezpieczeniowa generuje prawie 35,9 mld zł wartości dodanej w polskiej gospodarce. Stanowi to prawie 2 proc. PKB i znacząco wpływa na wzrost dobrobytu ekonomicznego Polski.** Dla porównania taka suma to dwukrotność wydatków budżetu państwa na szkolnictwo wyższe w 2016 r.
- ♦ **Wartość dodana mierzy, jaką wartość wytwarza dane przedsiębiorstwo lub cała branża.** Dzięki niej firmy mogą się rozwijać, inwestować w innowacje, zwiększać zatrudnienie czy płacić podatki. Wartość dodana brutto jest kluczowym składnikiem PKB, który mierzy m.in. dobrobyt ekonomiczny.

WPŁYW BRANŻY UBEZPIECZENIOWEJ NA POLSKĄ GOSPODARKE

PIĘĆ SEKTORÓW, NA KTÓRE UBEZPIECZYCIELE MAJĄ NAJWIĘKSZY WPŁYW POŚREDNI I INDUKOWANY

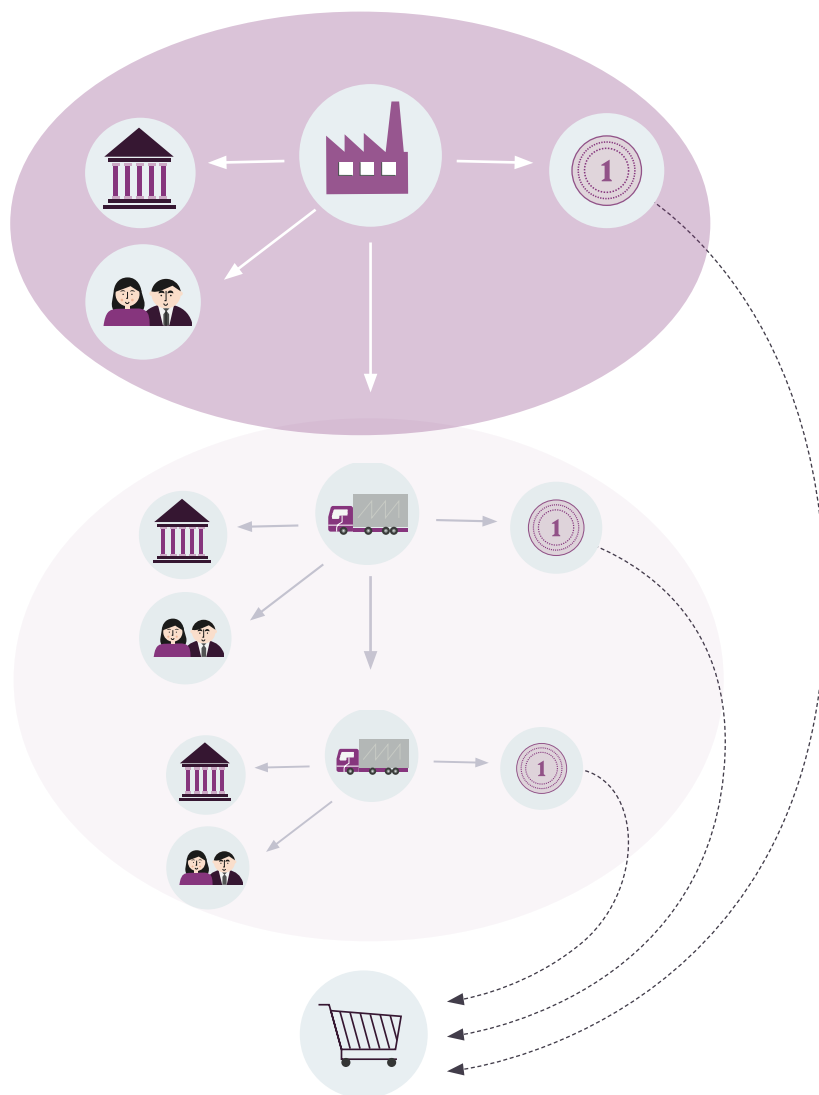
wartość dodana brutto	dochody gospodarstw domowych	zatrudnienie
 Handel (w tym naprawa pojazdów) 7,9 mld zł	 Handel (w tym naprawa pojazdów) 2,66 mld zł	 Handel (w tym naprawa pojazdów) 70,9 tys.
 Finanse i nieruchomości 3,2 mld zł	 Przemysł przetwórczy 1,43 mld zł	 Przemysł przetwórczy 31,8 tys.
 Przemysł przetwórczy 2,5 mld zł	 Finanse i nieruchomości 758 mln zł	 Transport i logistyka 14,3 tys.
 Pozostała działalność usługowa 1,7 mld zł	 Transport i logistyka 705 mln zł	 Finanse i nieruchomości 11,6 tys.
 Transport i logistyka 1,4 mld zł	 Nauka i technika 462 mln zł	 Zarządzanie i konsulting 8,2 tys.
 Pozostałe 10,7 mld zł	 Pozostałe 4,2 mld zł	 Pozostałe 60,7 tys.

0 Łączny wpływ ubezpieczycieli na gospodarkę jest sumą generowanej wartości dodanej w trzech wymiarach:

1. Wpływu bezpośredniego – ubezpieczyciele bezpośrednio tworzą 8,5 mld zł wartości dodanej brutto. To wartość generowana na podstawie osiągniętych przychodów oraz kosztów np. związanych z zatrudnieniem, pozyskiwaniem składek czy likwidowaniem szkód. Wpływ bezpośredni na wartość dodaną to ekwiwalent 0,46 proc. PKB.

2. Wpływu pośredniego – pośredni wpływ ubezpieczeń wynosi 11,4 mld zł. Wartość ta powstaje dzięki odszkodowaniom i świadczeniom, jakie ubezpieczyciele wypłacają firmom i osobom prywatnym. Dzięki temu, że rosną wydatki przedsiębiorstw na inwestycje lub zakupy, zyskują ich klienci. Wpływ pośredni wynika również z kupowanych dóbr i usług przez ubezpieczycieli w innych branżach. Wpływ pośredni na wartość dodaną to równowartość 0,62 proc. PKB.

3. Wpływu indukowanego – branża pozytywnie wpływa na gospodarkę także poprzez zwiększone dochody i wydatki pracowników oraz ich rodzin. Dotyczy to osób zatrudnionych w zakładach ubezpieczeniowych oraz w powiązanych firmach, które korzystają z wypłacanych odszkodowań lub są dostawcami dla branży ubezpieczeniowej. Łącznie tworzą oni tzw. efekt indukowany o wartości 16 mld zł, co stanowi 0,86 proc. PKB. To dodatkowa wartość dodana, która powstaje w branżach korzystających ze zwiększonego popytu konsumentów.

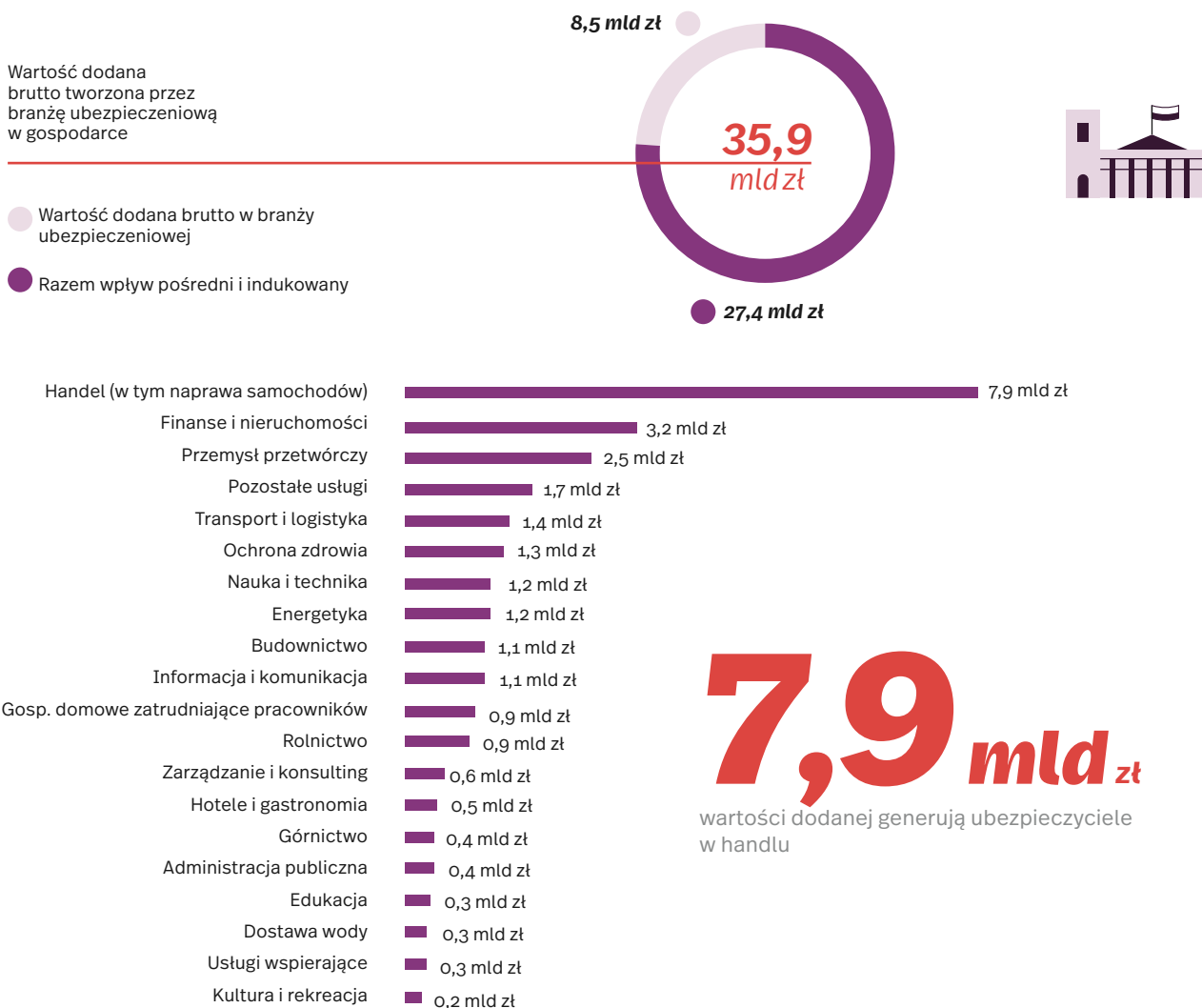
Ubezpieczyciele wpływają na rozwój innych sektorów gospodarki

Ubezpieczenia najsilniej wpływają na rozwój branż związanych z handlem i naprawą pojazdów, finansami i nieruchomościami, a także przemysłem przetwórczym.

Taka struktura wynika ze specyfiki rynku ubezpieczeniowego, w którym pod względem wypłacanych świadczeń dominują ubezpieczenia na życie oraz obowiązkowe OC pojazdów. Dzięki temu ubezpieczyciele generują 7,9 mld zł wartości dodanej w handlu detalicznym, hurtowym i naprawach pojazdów. Relatywnie wysoki wpływ na branżę finansów i nieruchomości (3,2 mld zł) to efekt ubezpieczeń

sprzedawanych często z kredytami i innymi produktami. Istotna wartość dodana, wykreowana dzięki ubezpieczeniom w przemyśle przetwórczym (2,5 mld zł) i transporcie (1,4 mld zł), spowodowana jest wysoką wartością majątku – budynków i pojazdów – które są objęte ochroną ze strony ubezpieczycieli. Znaczący jest także wpływ na ochronę zdrowia (1,3 mld zł wykreowanej wartości dodanej), na co składają się wydatki na leczenie, zabiegi czy rehabilitację, które finansują ubezpieczyciele.

Branże, na które ubezpieczenia mają największy wpływ pośredni i indukowany – wartość dodana brutto

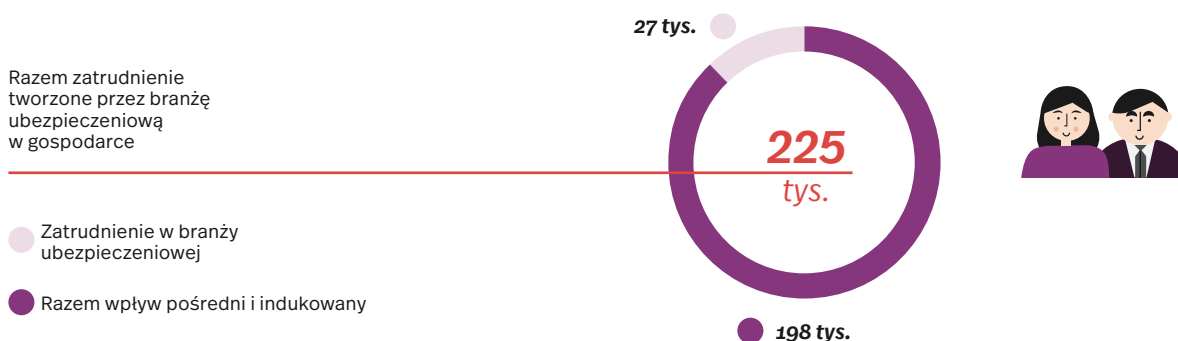

Ubezpieczyciele generują 225 tys. miejsc pracy w sektorze i innych branżach

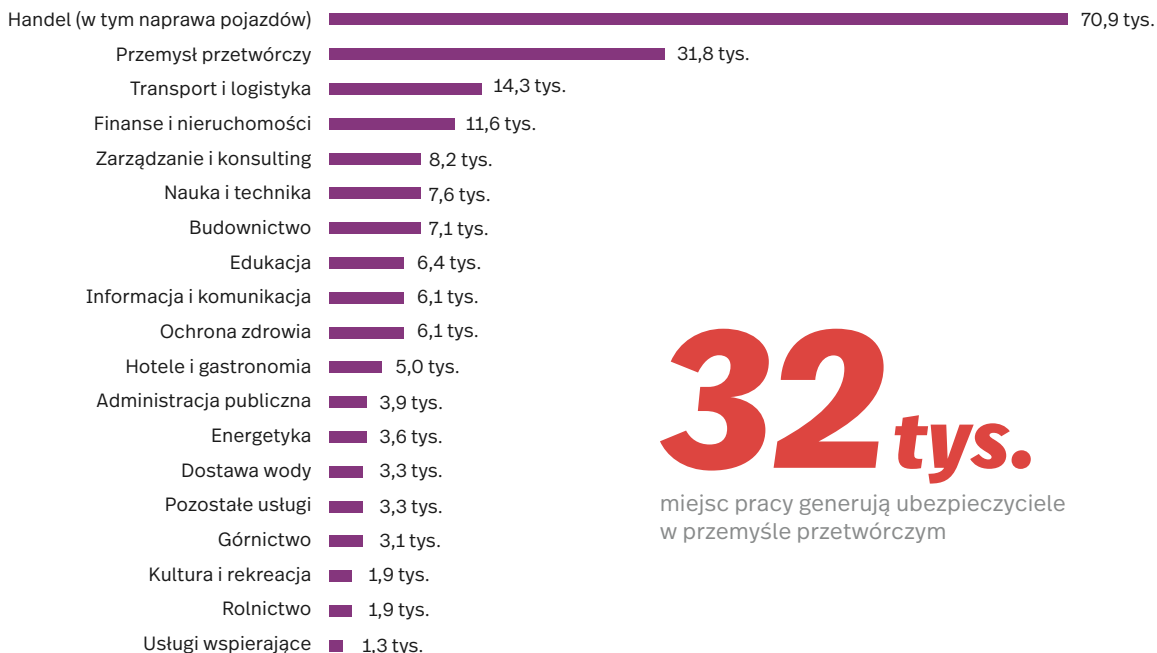
♦ **Branża ubezpieczeniowa zatrudniająca 27 tys. pracowników, generuje dodatkowo blisko 198 tys. miejsc pracy w innych częściach gospodarki w Polsce poprzez wypłatę świadczeń i odszkodowań.** Najwięcej – 70 tys. miejsc pracy branża ubezpieczeniowa generuje w handlu detalicznym, hurtowym i naprawach pojazdów. Ponad 31,8 tys.

miejsc pracy dzięki ubezpieczeniom powstało w przemyśle przetwórczym, na który składa się m.in. produkcja części samochodowych czy elektroniki. Ponadto, dzięki branży ubezpieczeniowej pracuje lub prowadzi działalność gospodarczą około 158,2 tys. agentów i multiagentów (szacunki PIU i KNF).

Tworzone miejsca pracy w podziale na branże:

Źródło: Opracowanie Deloitte.

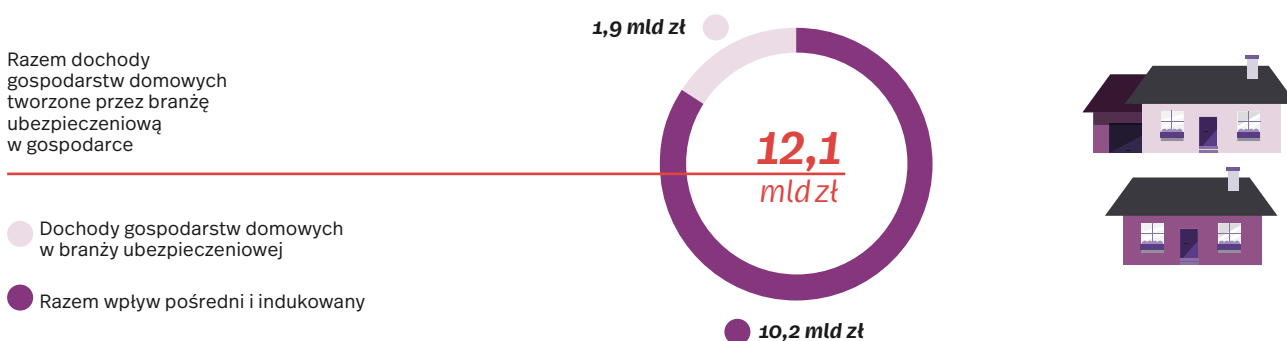

Ubezpieczyciele znacząco zwiększają dochody gospodarstw domowych

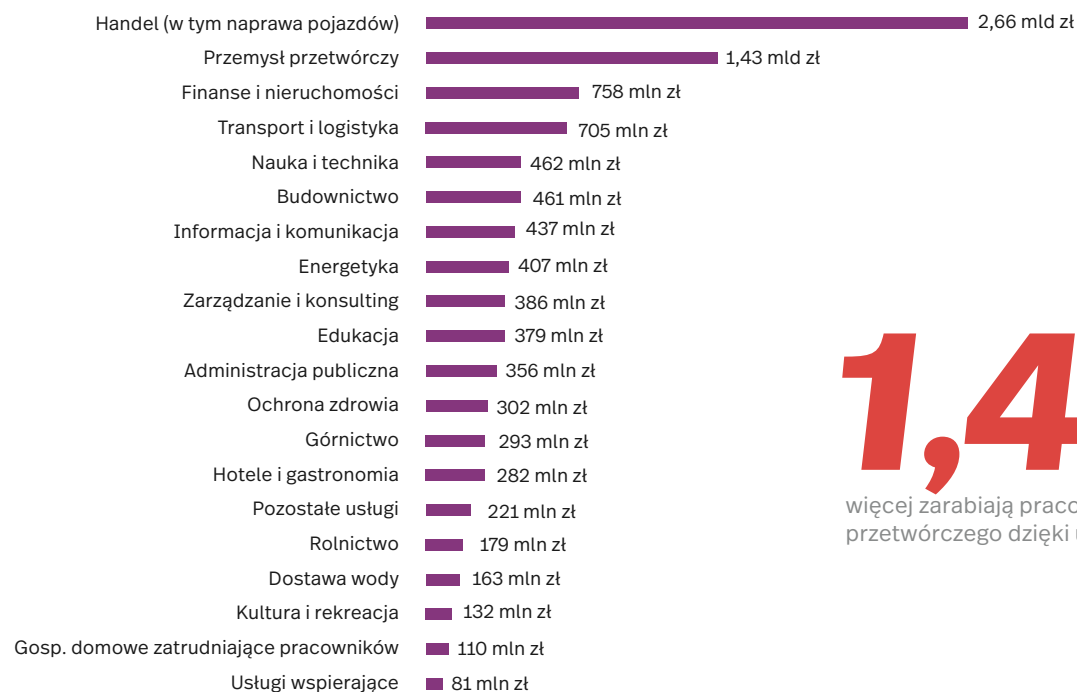
♦ **Poza wartością dodaną brutto i wpływem na PKB ubezpieczyciele znacząco zwiększają dochody gospodarstw domowych (co nie obejmuje samozatrudnionych).** W tym przypadku również występuje efekt pośredni, gdyż firmy korzystające z ubezpieczeń są w stanie zatrudnić więcej pracowników (lub większe firmy zatrudniają więcej osób

i wypłacają wyższe wynagrodzenia). Ponadto dzięki wypłacanym świadczeniom rodziny mogą konsumować więcej usług w polskiej gospodarce, zwiększając tym samym dochody pracowników tych sektorów, w których dokonywały zakupów. Łącznie ten dodatkowy wzrost w innych gospodarstwach domowych wyniósł 10,2 mld zł.

Generowane dochody gospodarstw domowych pracowników w podziale na branże:

Źródło: Opracowanie Deloitte.

1,4 mld zł

więcej zarabiają pracownicy przemysłu przetwórczego dzięki ubezpieczycielom

Długookresowy wpływ branży ubezpieczeń na polską gospodarkę

♦ **Polska gospodarka pozostaje liderem wzrostu gospodarczego wśród krajów Unii, ale utrzymanie wysokiej dynamiki PKB będzie coraz trudniejsze.**

Po 1989 r. Polska była jednym z 30. najszybciej rozwijających się krajów świata. W latach 1989–2016 PKB per capita wzrósł w Polsce o 126 proc., dla porównania: w Rosji o 13 proc., na Węgrzech o 38 proc., w Czechach o 53 proc., na Łotwie o 67 proc., Litwie o 70 proc., Estonii o 98 proc.⁸ Obecnie nadal dynamicznie rośniemy, w pierwszym kwartale 2017 r. Polska była drugą najszybciej rozwijającą się gospodarką w Unii. Wzrost PKB w ujęciu rocznym wyniósł 3,9 proc. Polska gospodarka ma jednak przed sobą trzy wyzwania, które diagnozuje m.in. Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju przyjęta przez rząd⁹:

1. trwale niska stopa inwestycji (zwłaszcza wśród przedsiębiorstw),
2. słabnące tempo poprawy łącznej produktywności (*Total Factor Productivity*),
3. spadek liczby osób w wieku produkcyjnym wskutek starzenia się społeczeństwa.

♦ **Ubezpieczenia pozytywnie wpływają na gospodarkę w długim terminie, wspierając rozwój rynku kredytowego oraz kapitałowego.** Stabilizują także finanse publiczne oraz przyczyniają się do lepszego zarządzania ryzykiem – zarówno przez osoby prywatne, jak i przedsiębiorstwa. Są to tzw. efekty zewnętrzne, które można oszacować w długim okresie.

♦ **Szacunki Deloitte wskazują, że dzięki ubezpieczeniom polska gospodarka rosła przeciętnie o 0,4–0,9 mld zł rocznie więcej w ostatnich 20 latach.** To oznacza, że każdego roku polska gospodarka rozwijała się szybciej o 0,1 pkt. proc. PKB, co przekładało się na szybszy wzrost zarobków – zarówno przedsiębiorców, jak i pracowników. Dzięki temu dodatkowemu wzrostowi Polska rosła w tym okresie szybciej niż np. Słowacja.

około **620 mld zł**

zapłaty firmy ubezpieczeniowe
tzw. podatku bankowego

0,4–0,9 mld zł rocznie

dotądowy wzrost gospodarki Polski w ostatnich 20 latach

♦ **Branża ubezpieczeniowa wspiera innowacyjność Polski poprzez większą otwartość przedsiębiorców, pracowników i akcjonariuszy na podejmowanie ryzyka w ramach działalności firm.** Dotyczy to zarówno zwiększania skali działalności, jak i poszukiwania nowych produktów czy ekspansji na nowe rynki.

♦ **Ubezpieczenia umożliwiają poprawę zarządzania ryzykiem i zwiększają jego świadomość.** Dotychczas przyzwyczailiśmy się, że zmiany gospodarcze – okresy boom i bust trwały przynajmniej kilkadziesiąt lat. Obecnie cykle koniunkturalne stają się coraz krótsze, a kryzysy coraz głębsze. Firmy muszą więc ubezpieczać swoje inwestycje i transakcje, by móc poradzić sobie z wyzwaniami nowoczesnej gospodarki.

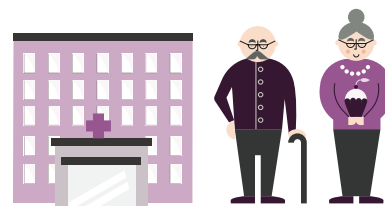
♦ **Ubezpieczyciele pozytywnie oddziałują na gospodarkę także poprzez fakt, że są produktywną branżą.** Działalność ubezpieczeniowa generuje wysoką wartość dodaną w przeliczeniu na jednego pracownika, czyli większa wartość przetwarzanych produktów i usług bardziej niż budownictwo, usługi dla nieruchomości czy przemysł.

⁸ P. Arak, A. Wójcik, 2016, Polski kapitalizm. Jaki model gospodarki realizujemy, Komitet Dialogu Społecznego KIG, Polityka Insight.

⁹ Ministerstwo Rozwoju, 2017, Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Istotne wsparcie dla publicznego systemu ochrony zdrowia i ubezpieczeń społecznych

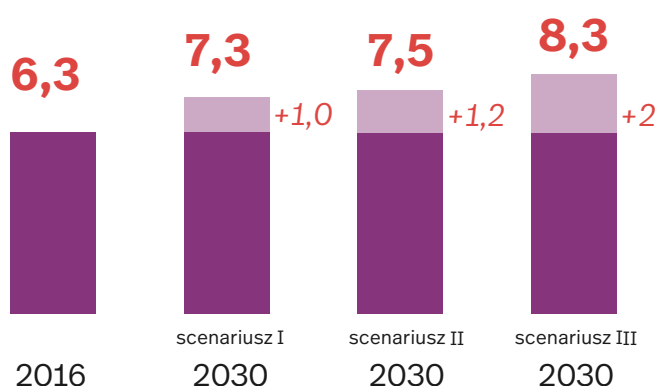
Polacy są jednym z najszybciej starzejących się społeczeństw w Unii. Będzie to skutkowało wzrostem wydatków nie tylko na ochronę zdrowia, lecz także na emerytury. Ubezpieczyciele mogą pomóc państwu, generując dodatkowe 1 proc. PKB wydatków na zdrowie do 2030 r. i zwiększając oszczędności Polaków przechodzących na emeryturę. Towarzystwa ubezpieczeniowe są także w stanie zwiększyć zakres usług medycznych i podnieść jakość zdrowia publicznego w Polsce.

◆ Polskie społeczeństwo należy do najszybciej

starzejących się w Europie. Do 2050 r. średnia wieku w Polsce przekroczy średnią dla Unii. Po 2020 r. wiek emerytalny osiągnie liczne pokolenie tzw. wyżu powojennego, co z jednej strony uderzy w rynek pracy, a z drugiej – w system ochrony zdrowia i ubezpieczeń społecznych (dziś osoby 65+ stanowią 16 proc. populacji, a w 2030 r. będą już stanowić 24 proc.). Konsekwencje finansowe dla publicznego systemu ochrony zdrowia będą ogromne, gdyż wydatki NFZ na jedną osobę w wieku 65+ są trzykrotnie wyższe niż w przypadku młodszych osób.

Wydatki na zdrowie będą musiały wzrosnąć (w proc. PKB)*

■ przyrost środków w systemie zdrowia Źródło: Opracowanie Deloitte.

◆ System emerytalny generuje wysokie obciążenia

dla gospodarki i finansów państwa. W latach 2018–2022 prognozowany deficyt w ZUS będzie się powiększał, rosnąc z 56,4 mld zł w 2018 r. do 73,3 mld zł w 2022 r.¹⁰ Jest to równowartość 2,7–2,8 proc. PKB, a zatem niewiele mniej, niż wynosi maksymalny próg 3 proc. PKB deficytu (finansów publicznych), który obowiązuje państwa członkowskie Unii. Taką kwotę co roku będzie musiał dopłacić budżet państwa na wypłatę świadczeń z ZUS. W najbliższych pięciu latach szczególnie silnie wzrosną wydatki na emerytury – o 48 mld zł (ze 158,3 mld zł w 2018 r. do 204,6 mld zł w 2022 r.).¹¹ Wyzwaniem będzie jednak takie ukształtowanie systemu emerytalnego, które pogodzi cele związane z równowagą budżetową, możliwie niskimi składkami ZUS oraz wystarczającymi środkami do życia dla emerytów. Doświadczenia innych państw oraz prowadzone zmiany wskazują, że rola dodatkowych oszczędności będzie coraz większa, a państwo będzie zapewniać jedynie minimalne świadczenia.

¹⁰ ZUS, 2017, Prognoza wpływów i wydatków FUS na lata 2018–2022.

¹¹ ZUS, 2017.

♦ **Branża ubezpieczeniowa może zwiększyć dobrobyt przyszłych seniorów bez obciążania finansów państwa.**

Obecna wielkość emerytur w relacji do ostatniej pensji (tzw. stopa zastąpienia) to 50–60 proc. Pracujący w wieku 20-50 lat otrzymają z publicznego systemu emerytury w wysokości zaledwie 20–30 proc. wielkości ostatniej pensji (co zależy m.in. od wieku przejścia na emeryturę). Obecnie pracujące osoby w wieku 20–50 lat mogą otrzymać emeryturę w wysokości 50–60 proc. ostatniej pensji pod warunkiem, że będą oszczędzać dodatkowe 10 proc. swoich zarobków (ponad to, co obecnie oszczędzają).¹²

♦ **Całkowite wydatki na zdrowie należą w Polsce do najniższych wśród krajów rozwiniętych.** Polska wydaje 6,3 proc. PKB na zdrowie, średnia dla krajów OECD oscyluje obecnie wokół 10 proc. Gdybyśmy chcieli zapewnić proporcjonalny poziom wydatków (do przeciętnej OECD), to na sektor medyczny musielibyśmy wyłożyć dodatkowe

60 mld zł, czyli każde gospodarstwo domowe powinno wpłacać do NFZ lub na prywatne ubezpieczenia zdrowotne około 450 zł miesięcznie więcej niż obecnie. Jak duży udział w tym wzroście wydatków przypadnie na sektor prywatny, zależy m.in. od zmian regulacji dotyczących dodatkowych prywatnych ubezpieczeń zdrowotnych.

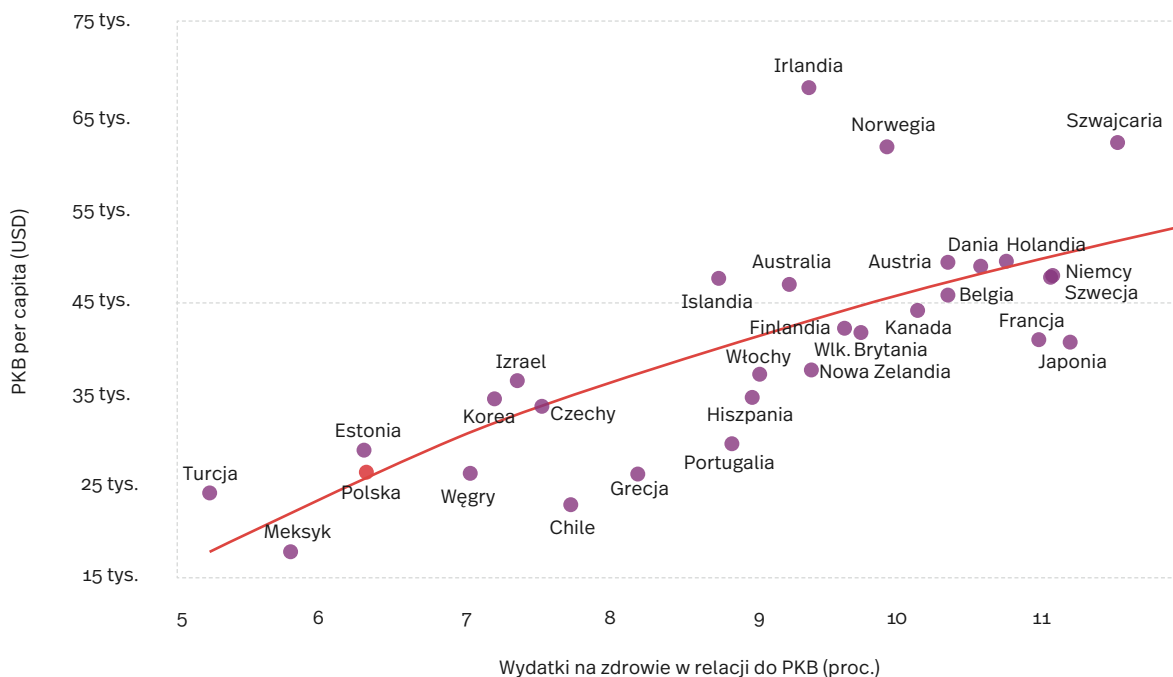
♦ **Branża ubezpieczeniowa może wpłynąć na dostęp i jakość ochrony zdrowia bez obciążania finansów państwa.**

Do 2030 r. wydatki na zdrowie w Polsce będą musiały wzrosnąć o 1–2 pkt. proc PKB, czyli 26–45 mld zł (w cenach z 2016 r.). Państwa na razie na to nie stać, a koszt związany z nagłym wzrostem składki do NFZ może obniżyć PKB Polski w 2050 r. o 1,5 proc. Optymalnym rozwiązaniem jest stopniowy wzrost finansowania prywatnego i publicznego. Wydatki prywatne na leczenie z poziomu dzisiejszych 1 proc. PKB mogłyby wzrosnąć do niespełna 2 proc. PKB, by zaspokoić rosnące potrzeby społeczeństwa.

¹² Bank Światowy, 2014, Poland: Saving for Growth and Prosperous Aging.

POLSKA NA RAZIE WYDAJE MAŁO NA ZDROWIE

Wydatki na zdrowie a PKB per capita w 2015 r. w OECD*

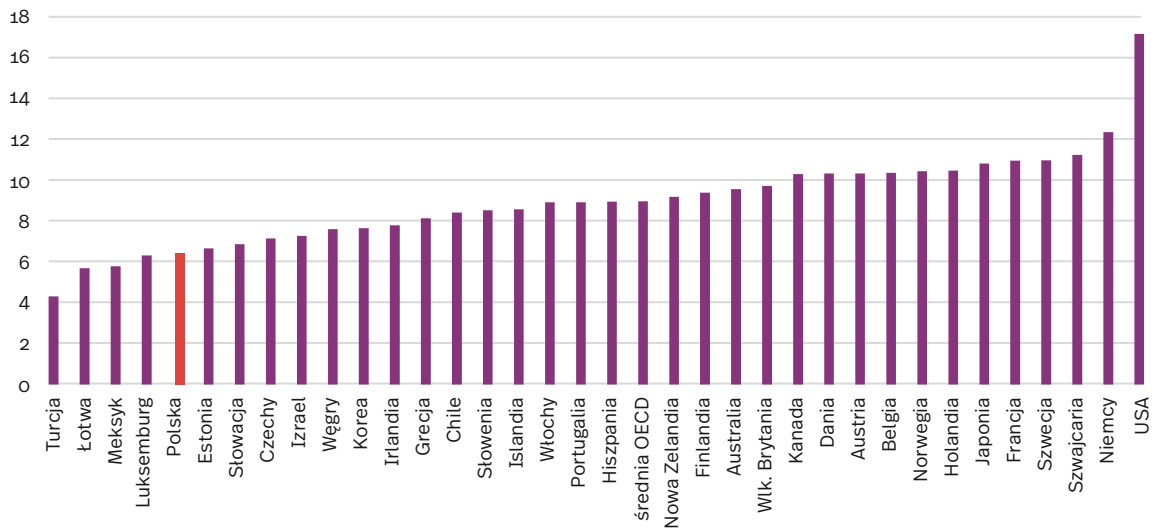

Źródło: Opracowanie Deloitte na podstawie danych OECD.

* Pominęto Luksemburg i USA jako obserwacje nietypowe.

POLSKA JEST 31. NA 35 KRAJÓW BADANYCH PRZEZ OECD POD WZGLĘDEM WYDATKÓW NA ZDROWIE

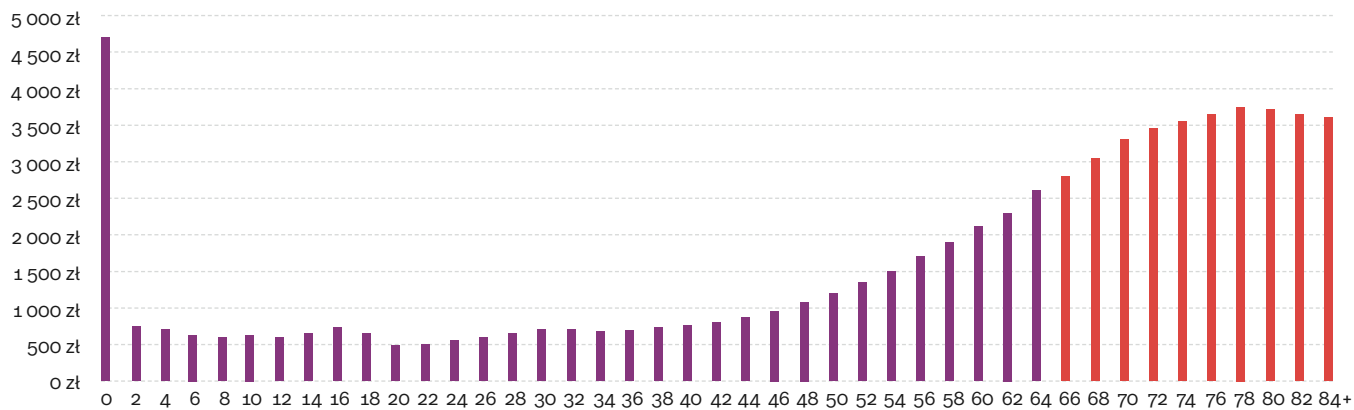
Wydatki na zdrowie ogółem w krajach OECD w 2016 r. (proc. PKB)

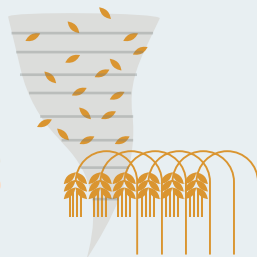
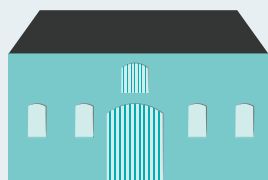
Źródło: Opracowanie Deloitte na podstawie danych OECD.

IM SPOŁECZEŃSTWO BĘDZIE STARSZE, TYM WYDATKI NA ZDROWIE BĘDĄ WIĘKSZE

Profil wydatków NFZ na świadczenia zdrowotne jednej osoby w określonym wieku w 2014 r. (zł)

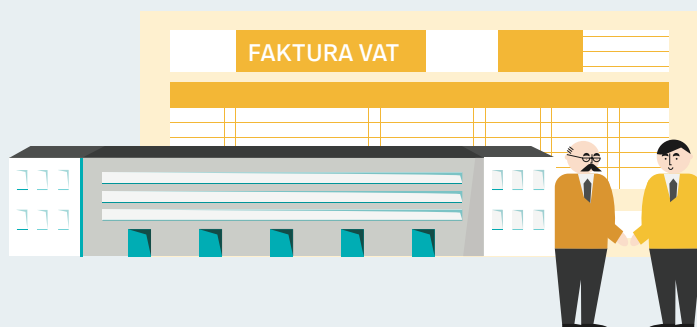
Opracowanie Deloitte na podstawie danych NFZ, 2015, Prognoza kosztów świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia w kontekście zmian demograficznych w Polsce.

**Ochrona
rolnictwa
i zabezpieczenie
przed zmianą
klimatu**

**Ochrona
majątku
i produkcji
firm**

**Zapewnienie
stabilności
finansowej**

**Ochrona
przed
roszczeniami
osób trzecich**

♦ **Sektor ubezpieczeniowy wpływa na rozwój polskich firm. Nie tylko chroni ich majątek, lecz także zabezpiecza płatności kontrahentów. Pozwala także realizować projekty współfinansowane przez Unię czy rozpocząć działalność biznesową na nowych, zagranicznych rynkach.**

Sektor ubezpieczeniowy zabezpiecza ponad 60 proc. majątku zgromadzonego przez polskie firmy. Dzięki temu w przypadku pożaru, kradzieży czy zakłóceń produkcyjnych przedsiębiorcy mogą liczyć na wypłatę odszkodowania i unikają długotrwałych przestoju w produkcji, redukcji zatrudnienia, a nawet bankructw.

**Zabezpieczenie
eksportu**

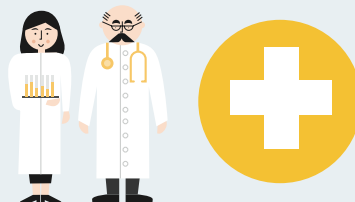

Przedsiębiorca

Jak ubezpieczyciele wpływają na przedsiębiorstwa

Możliwość rozwoju i ograniczenie skutków ryzyk dla firm

**Ochrona
zdrowia
pracowników**

Stabilnością firmy mogą zachwiać również roszczenia jej klientów. Ubezpieczenie OC to oprócz wypłaty odszkodowania, pomoc prawników oraz rzeczoznawców. Jest to nieocenione wsparcie, szczególnie dla firm inwestujących i eksportujących zagranicą. Ubezpieczenia niwelują jedno z największych wyzwań dla polskich

przedsiębiorstw, jakim są zaległości w płatnościach ze strony kontrahentów w kraju i zagranicą. W 2016 r. ubezpieczyciele obejmowali ochroną obrót firm wart 460 mld zł, czyli równowartość jednej czwartej gospodarki Polski. Wraz z ekspansją zagraniczną polskich firm wzrasta potrzeba ochrony ich biznesu w innych krajach.

Ochrona majątku i produkcji firm

Wartość ubezpieczonego majątku polskich organizacji sięga 1,7 bln zł. To prawie 60 proc. całego majątku zgromadzonego przez przedsiębiorstwa. Pożar, uderzenie pioruna, powódź, ale też kradzieże czy zakłócenia produkcyjne to główne ryzyka dla aktywów i działalności firm. Ubezpieczając majątek i działalność produkcyjną, unikają one przestoju w produkcji, zwolnień pracowników, a nawet bankructwa.

♦ **Majątek polskich firm jest wart 2,8 bln zł.** Przedsiębiorcy posiadają maszyny i budynki o wartości 1,8 bln zł. Do tej kwoty należy doliczyć ponad 1 bln zł środków obrotowych w postaci zapasów, należności i inwestycji krótkoterminowych, które również mogą być objęte ochroną ubezpieczeniową.

♦ **Wartość ubezpieczonego w Polsce majątku firm od pożarów i innych żywiołów to około 1,7 bln zł.** Niemal wszystkie duże, 92 proc. średnich i 87 proc. małych firm posiada tego typu polisy w naszym kraju.

♦ **Jedna z największych strat w ostatnich latach była wyceniona na 110 mln zł.** Niemieckiej firmie Coko-Werk spłonęła w 2015 r. fabryka, ale dzięki wsparciu ubezpieczyciela udało się uruchomić ją ponownie po 16 miesiącach. Odszkodowanie pokryło 100 proc. straty majątkowej (plus koszty business interruption). Największą szkodą przemysłową w historii III RP był pożar w Elektrowni Turów, w Boże Narodzenie 1998 r. Konsorcjum trzech

60%

całego majątku zgromadzonego przez przedsiębiorstwa jest objęte ubezpieczeniami (szacunki Deloitte)

ubezpieczycieli wypłaciło 220 mln zł odszkodowania za uszkodzenie bloku elektrowni, co – uwzględniając inflację – mogłoby być dziś stratą wartą około 1 mld zł.

♦ **Dla dużych firm kluczowe staje się zapewnienie ciągłości pracy.** Ubezpieczenie ryzyka zakłóceń w działalności (*business interruption*) jest coraz bardziej powszechne, zwłaszcza w przemyśle przetwórczym czy energetyce. Przeciętny koszt zakłócenia działalności jest szacowany na 4,2 mln zł, natomiast przeciętny koszt spowodowany przez pożar lub eksplozję to 7,1 mln zł. Europejscy przedsiębiorcy najbardziej obawiają się zamieszek i aktów wandalizmu.¹⁴

¹⁴ Allianz, 2017, Barometr ryzyk.

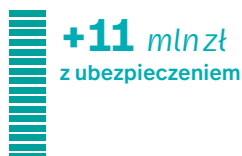
Przykład: pomoc dla firm w przypadku zdarzeń losowych

wynoszą straty w wyniku pożaru hurtowni leków wartę 30,2 mln zł

Źródło: Opracowanie Deloitte.

28 ♦ Jak ubezpieczenia zmieniają Polskę i Polaków

Ubezpieczyciel pokrywa 100 proc. straty firmy (do tego należy doliczyć koszty business interruption)

♦ **Jednym z nowych źródeł ryzyka, przed którym ubezpieczają się firmy, są cyberataki na infrastrukturę krytyczną w dużych przedsiębiorstwach lub utrata cennych danych.** Przeciętny roczny koszt cyberprzestępstw przypadający na jedną międzynarodową firmę jest szacowany na 12,6 mln zł. Według danych NASK w 2016 r. było w Polsce 723 tys. prób phishingu, czyli prób wyłudzenia różnymi sposobami od internautów poufnych danych, takich jak loginy, hasła, numery kart kredytowych. Dziś około 90 proc. firm z rynku MŚP nie ma wprowadzonych podstawowych procesów chroniących dane klientów i kontrahentów. Ta liczba obniży się w przyszłym roku. Unijne rozporządzenie o ochronie danych osobowych (w skrócie RODO) zacznie obowiązywać wszystkich przedsiębiorców od maja 2018 r. Za regulacjami idą bardzo wysokie kary dla przedsiębiorców nieprzeznaczających wymogów rozporządzenia, sięgające nawet 20 mln euro.

♦ **Ubezpieczyciele uczą firmy zarządzać ryzykiem.**

Przedsiębiorstwa mogą liczyć na doradztwo w kwestiach bezpośrednio lub pośrednio związanych z programami ubezpieczeniowymi. Chodzi tu np. o systemy zarządzania ryzykiem, plany ciągłości działania czy plany wycofania produktów niebezpiecznych z rynku.

♦ **Firmy ubezpieczeniowe wprowadzają do polityki bezpieczeństwa firm także nowinki technologiczne.**

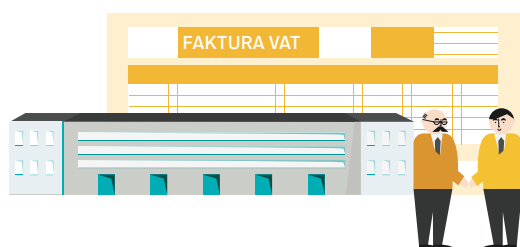
Najbardziej innowacyjni ubezpieczyciele proponują np. audyty termowizyjne, pozwalające na identyfikację miejsc, w których może dojść do powstania pożaru. Proponują testy penetracyjne, tzw. pentesty, umożliwiające znalezienie luk w ochronie infrastruktury teleinformatycznej ocenianej firmy. Coraz mocniej wspierają też obszar bezpieczeństwa flot pojazdów, badając istniejące procedury, prowadząc szkolenia kierowców czy menedżerów flot.

PRZEDSIĘBIORCY OBAWIAJĄ SIĘ PRZERW W DZIAŁALNOŚCI I ATAKÓW HAKERSKICH

Główne ryzyka w 2017 r. w Europie (proc. wskazań)

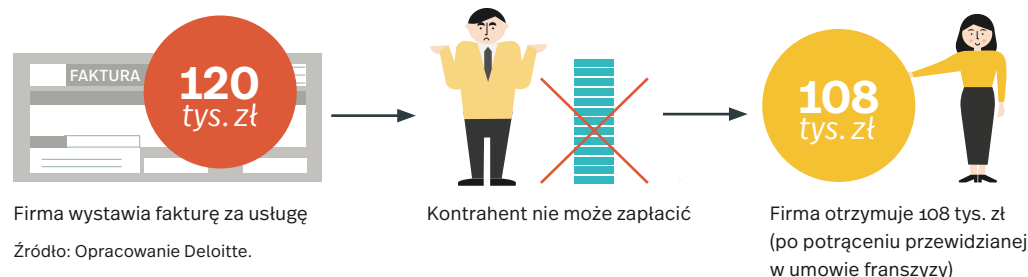

Zapewnienie stabilności finansowej

Zachowanie płynności finansowej to wyzwanie zarówno dla małych, jak i dużych firm w Polsce. Głównym zagrożeniem są zaległości w płatnościach ze strony kontrahentów oraz klientów w kraju i za granicą, które rocznie wynoszą nawet 100 mld zł. W 2016 r. polscy przedsiębiorcy zabezpieczyli obrót swoich firm u ubezpieczycieli na ponad 460 mld zł, niwelując ryzyko w swojej działalności.

Przykład: jak ubezpieczenie należności pomaga przedsiębiorcy

460 mld zł

ubezpieczonego obrotu polskich firm w 2016 r.

♦ **Opóźnienia w należnościach to główny problem polskich firm.** Priorytetem przedsiębiorstw, oprócz zwiększenia zysku (52 proc.), jest utrzymanie płynności finansowej (37 proc.).¹³ Polskie firmy miały w 2016 r. przedawnione należności na ponad 2 mld zł. 57 proc. zarządzających przedsiębiorstwami przyznaje, że wydłuża terminy zapłaty należności dla swoich dostawców. Ubezpieczenie należności deklaruje

już 22 proc. dużych przedsiębiorców przebadanych przez Deloitte. To pozwala firmom uniknąć zaciągania kolejnych kredytów, które wpędzają firmę w spiralę zadłużenia i grożą bankructwem.

♦ **460 mld zł obrotu polskich przedsiębiorców było objęte ubezpieczeniem w 2016 r.** Według danych PIU ubezpieczone obroty krajowe sięgały 346 mld zł, a eksportowe 114 mld zł. Cały ubezpieczony obrót firm wzrósł w ciągu roku o 1/10.

♦ **Ponad 100 mld zł rocznie wynoszą koszty zatorów płatniczych dla polskich firm.** Przetriminowane należności stanowią poważny ciężar dla przedsiębiorstw ze wszystkich branż. Aż 6,3 proc. wszystkich kosztów ponoszonych przez firmy w Polsce jest związane z opóźnieniami w płatnościach, z którymi ma problem 90 proc. firm. Krajowi klienci opóźniali płatności średnio o 24 dni (wzrost z poziomu 23 dni w 2016 r.). A zagraniczni opóźniali płatności średnio o 25 dni (dane Atradius).

¹³ Deloitte, 2016, Dojrzałość przedsiębiorstw w zakresie zarządzania kapitałem obrotowym.

Gwarancje ubezpieczeniowe stabilizują gospodarkę

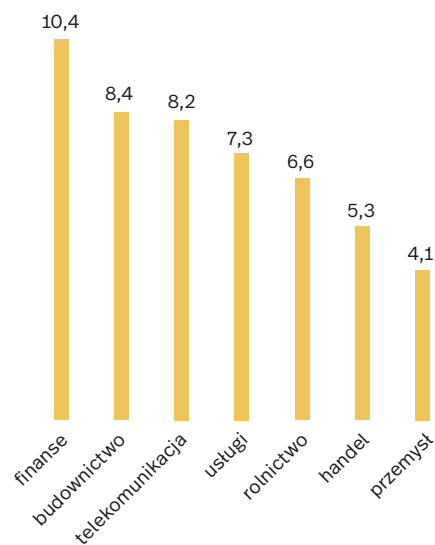
Dzięki gwarancjom państwo unika ryzyka, a gospodarka radzi sobie z dekonjunkturą. Gwarancje ubezpieczeniowe są szczególnie istotne dla sektora publicznego. Zabezpieczają wszystkie usługi na jego rzecz, niwelując potencjalne ryzyka i straty dla Skarbu Państwa. Są zabezpieczeniem kredytów bankowych, służą też jako wadium w przetargach publicznych oraz przy kluczowych kontraktach inwestycyjnych. Dzięki nim firmy wykonawcze minimalizują ryzyko utraty płynności finansowej i zamrażania własnych środków. Gwarancje celne to również zabezpieczenie dla importu spoza Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

♦ W okresach spowolnienia gospodarczego gwarancje ubezpieczeniowe ograniczały straty państwa, polskich firm i konsumentów.

Tylko w 2012 r. odszkodowania z gwarancji ubezpieczeniowych sięgnęły rekordowej sumy 422 mln zł, które trafiły na konta urzędów marszałkowskich, GDDKiA i polskich inwestorów. Było to związane z trudnościami w sektorze budowlanym i upadłościami firm turystycznych. Dla porównania: rok wcześniej odszkodowania dla polskich firm wyniosły zaledwie 67 mln zł. W kolejnych latach ubezpieczyciele pomagali jeszcze firmom i klientom m.in. branży turystycznej kwotą 329 mln zł w 2013 r. oraz 179 mln zł w 2014 r., co pokazuje, jak kluczową rolę odegrały gwarancje w czasie dekonjunktury i zaburzeń w procesie inwestycyjnym po to, by klienci tych firm mieli zapewniony bezpieczny powrót do kraju. Gwarancje ubezpieczeniowe wzmacniają zobowiązania kontraktowe. Mogą dotyczyć np. zobowiązania wykonawcy budowlanego do prawidłowego wykonania robót i usunięcia usterek.

♦ **Gwarancje ubezpieczeniowe pomogły zrealizować tysiącom firm projekty ze środków unijnych.** Niemal każdy przetarg, w który zaangażowane są unijne pieniądze, zawiera wymóg zabezpieczenia oferty gwarancją przetargową, natomiast podpisanej umowy – gwarancją zabezpieczenia należytego jej wykonania.

Koszty powodowane opóźnieniami w płatnościach według branży w 2016 r. (proc. kosztów ogółem)

Źródło: A. Łaszek, P. Białowolski, 2017, Zatory płatnicze: duży problem dla małych firm, FOR.

Jak ubezpieczenia należności wpływają na działalność firm

Ułatwienie planowania finansowego

- Zamiana niepewnych warunków otrzymania należności (wpływów kasowych) na pewny wpływ od zakładu ubezpieczeń.
- Możliwość podejmowania większego ryzyka biznesowego.
- Większa pewność siebie przy podejmowaniu decyzji biznesowych.

Wzrost obrotów i obniżenie zapotrzebowania na kapitał obrotowy

- Wprowadzenie konkurencyjnych warunków płatności.
- Możliwość zdobywania nowych rynków i pozyskiwania nowych kontrahentów.
- Możliwość podejmowania szybkich decyzji.

Obniżenie kosztów działalności

- Korzystniejsze warunki kredytu bankowego.
- Zmniejszenie kosztów obsługi kredytu.
- Redukcja kosztów windykacji należności.

Ochrona przed roszczeniami osób trzecich

Każda firma niezależnie od wielkości i tego, czy jest przedsiębiorstwem produkcyjnym czy usługowym, ponosi odpowiedzialność za swoje produkty i usługi. W celu uniknięcia odszkodowań za każdy potencjalny błąd podczas produkcji lub losowe wady produktów ponad połowa firm ubezpiecza się od odpowiedzialności cywilnej wobec osób trzecich. Ubezpieczenia takie są także warunkiem pozyskania kontrahentów zagranicznych.

Przykład: odpowiedzialność producenta za wprowadzenie do obrotu wadliwego produktu

500
tys. zł*

Sieć małych piekarni jest ubezpieczona do sumy gwarancyjnej dostosowanej do wielkości produkcji.

Źródło: Opracowanie Deloitte.

* Wartość odszkodowania dla klientów, którzy kupili partię chleba zawierającą detergenty używane w piekarni.

♦ **Roszczenia z tytułu OC mogą być zagrożeniem dla stabilności finansowej firm.** Polskie spółki z racji małej skali działalności są bardziej narażone na bankructwo w związku z wyrządzoną szkodą. Przeciętna mikrofirma osiągnęła tylko 65 tys. zł zysku w 2015 r.¹⁵ W sytuacji powstania szkody brak polisy OC związanej z działalnością gospodarczą może narazić – zwłaszcza mikroprzedsiębiorstwo – na utratę płynności, a nawet bankructwo. Szczególnie zagrożone są osoby samozatrudnione, ponieważ odpowiadają całym swoim majątkiem za wyrządzenie szkody.

15 PARP, 2016, Raport o stanie przedsiębiorczości.

874 mln zł

kwota, na którą obecnie ubezpieczyciele pokrywają roszczenia osób trzecich wobec firm i osób fizycznych

50%

małych i średnich firm ma wykupioną polisę OC (szacunki OECD)

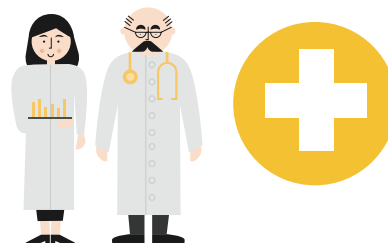
♦ **Obecnie ubezpieczyciele pokrywają roszczenia osób trzecich wobec firm (i osób fizycznych) na kwotę 874 mln zł.**

W 2016 r. ubezpieczyciele zlikwidowali prawie 311,7 tys. szkód objętych ubezpieczeniem OC ogólnym.

♦ **Ubezpieczenie OC związane z wykonywanym zawodem jest coraz bardziej popularne.** Pozwala ubezpieczyć ryzyko także tym osobom, które nie prowadzą własnej działalności gospodarczej. Takie zawody jak: notariusze, architekci, lekarze, pośrednicy nieruchomości czy inżynierowie budownictwa mają obowiązek posiadania polisy OC. Na ubezpieczenia coraz częściej decydują się też menedżerowie wysokiego szczebla, osoby prowadzące działalność badawczą czy urzędniczą.

Ochrona zdrowia pracowników

Ubezpieczenia zdrowotne pracowników mogą pełnić istotną rolę w systemie ochrony zdrowia. Działania pracodawców dążące do lepszego dostępu pracowników do lekarza czy badań mogą długofalowo obniżyć koszt absencji chorobowych nawet o 70 proc. Dobra i skoordynowana opieka medyczna zapewni pracownikom w razie choroby łatwy dostęp do specjalistów czy badań. Dzięki nim zmniejsza się ryzyko powikłań i możliwy jest szybszy powrót do zdrowia.

70%

nawet o tyle dostęp do leczenia jest w stanie ograniczyć absencję chorobową pracowników

♦ Zdrowi pracownicy to mniejszy koszt dla pracodawców

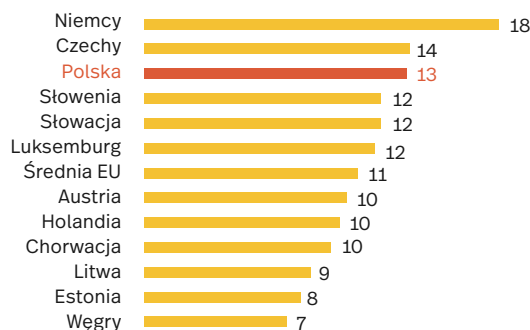
i dla społeczeństwa. Dzięki łatwemu dostępowi do specjalistów i badań pracownicy mogą szybciej otrzymać odpowiednie leczenie. Działania pracodawców dążące do lepszego dostępu pracowników do lekarzy i organizacji pracy mogą zredukować koszt zwolnień chorobowych dla pracodawców nawet do 70 proc.¹⁶ Skumulowane koszty absencji w pracy z powodu choroby i przychodzenia z niedoleczoną chorobą wynoszą prawie 30 tys. zł na pracownika rocznie.¹⁷ Zmniejszenie wydajności w pracy przez brak zastosowania odpowiedniego leczenia i profilaktyki to koszt 1,56 mld zł utraconej produktywności w gospodarce.¹⁸ Według danych Centralnego Instytutu Ochrony Pracy w ciągu ostatnich 12 miesięcy nawet 25 proc. Polaków zaraziło się – np. grypą – od współpracowników przychodzących do pracy z infekcją.

¹⁶ M. Pęciłto, 2012, Koszty absencji chorobowej i działania ją ograniczające, Bezpieczeństwo Pracy – Nauka i Praktyka nr 9.

¹⁷ Infarma, 2014, Koszty pośrednie w ocenie technologii medycznych.

¹⁸ Ibidem.

Przeciętna liczba dni spędzanych na zwolnieniach lekarskich w 2015 r.

Źródło: Opracowanie Deloitte na podstawie danych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO).

♦ Dzięki ubezpieczeniom zdrowotnym pracowników skracają się czas leczenia i zmniejsza ryzyko powikłań.

W pakietach ubezpieczeniowych standardem jest nie tylko podstawowa opieka medyczna, ale przede wszystkim usługi tych specjalistów, do których trudno się dostać w placówkach publicznych, jak ginekolog, ortopeda, neurolog czy kardiolog, a nawet fizjoterapeuta. Dostęp do lekarza skracza czas, jaki pracownicy przebywają na zwolnieniach lekarskich. Jest on dzisiaj w Polsce jednym z dłuższych w Europie. Polacy przeciętnie przybywają na zwolnieniu 13,4 dnia w ciągu roku, gdy w Europie to 11 dni. W firmach, w których pracownicy byli objęci opieką medyczną, oszczędności na kosztach choroby wyniosły średnio 623 zł rocznie w przeliczeniu na pracownika.¹⁹

¹⁹ Medicover, 2016, Praca. Zdrowie. Ekonomia.

Ochrona rolnictwa i zabezpieczenie przed zmianą klimatu

Nagłe zjawiska pogodowe, wynikające ze zmian klimatu, powodują coraz więcej zagrożeń dla majątku Polaków, infrastruktury użytku publicznego czy też produkcji rolnej.

W przypadku powodzi z 2010 r. ubezpieczyciele wypłacili odszkodowania o wartości 1,7 mld zł. Ochrona przed skutkami zjawisk pogodowych jest szczególnie ważna dla rolników. Jest nią objęte blisko 1/3 upraw w Polsce.

♦ **Nagłe zjawiska pogodowe stanowią coraz większe zagrożenie w Polsce.** Polska leży w strefie klimatu umiarkowanego o charakterze przejściowym, który cechuje się wysoką nieregularnością (np. upalne albo chłodne lata, mroźne zimy albo ciepłe zimy bez śniegu). Efektem są susze, powodzie, ale też gwałtowne burze i wichury. Globalne ocieplenie powoduje paradoksalnie mroźniejsze zimy, które zmniejszają plony nawet o jedną dziesiątą.²⁰

20 Jin-Soo Kim et. al., 2017, Reduced North American terrestrial primary productivity linked to anomalous Arctic warming, Nature Geoscience.

Przykład: ubezpieczenie od skutków żywiołów

30 tys. zł odzyskuje ubezpieczony rolnik po tym, jak trąba powietrzna niszczy 1/2 jego upraw rzepaku*

* Pole 30 ha, które pozwala osiągnąć zysk z 1 ha na poziomie 2 tys. zł. Koszt ubezpieczenia to 88 zł za 1 ha w ciągu roku przy 65 proc. dopłacie od państwa.

Źródło: Opracowanie Deloitte.

Średnia roczna temperatura w 2015 r. w Polsce wyniosła aż 9,6°C, o 2,12°C więcej niż wieloletnia średnia z okresu 1960–1990. W tym roku miały miejsce anomalie, np. 15,3°C w styczniu we Wrocławiu, a w Opolu padł rekord 37 upalnych dni (z temperaturą powyżej 30°C).

♦ **W 2017 r. nawałnice spowodowały straty sięgające 1 mld zł.** Wichury i burze, które ostatnio przeszły przez Polskę w połowie sierpnia 2017 r. spowodowały dziesiątki tysięcy szkód. Zginęło sześć osób, a ponad 50 zostało rannych. W całym kraju wiatr uszkodził lub zerwał dachy z prawie 4 tys. budynków, z czego 2,8 tys. to budynki mieszkalne. W wyniku ulewnych deszczy podtopionych zostało około 400 budynków oraz 40 dróg. Ubezpieczyciele do końca września 2017 r. oszacowali wypłaty na 400 mln zł odszkodowań z powodu tych strat, a dodatkowe 100 mln poszkodowanym przekażą instytucje publiczne.

♦ **1,7 mld zł trafiło do ofiar powodzi z 2010 r.** Powodzie i podtopienia, występujące kilkakrotnie na dużej części terytorium kraju, spowodowały zniszczenia w skali większej niż podczas powodzi z 1997 r. Skala zniszczeń według Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji przekroczyła 12,5 mld zł. Wypłaty zasiłków (w kwotach do 6 tys. zł) dla osób poszkodowanych w powodzi wyniosły 151,6 mln zł. Straty w infrastrukturze jednostek samorządu

terytorialnego oszacowano na 6,7 mld zł. Jednocześnie zakłady ubezpieczeń wypłaciły odszkodowania wynoszące ponad 1,68 mld zł, likwidując 270 tys. szkód.²¹

Ochrona rolników i produkcji rolnej

♦ **W Polsce ubezpieczeniami objętych jest około 30 proc. upraw (1,86 mln ha powierzchni Polski), co zabezpiecza prawie 140 tys. rolników przed skutkami działania żywiołów.**

Ubezpieczyciele zobowiązali się pokryć straty w uprawach do kwoty 13,7 mld zł, co stanowi prawie 1/3 wartości dodanej wypracowywanej w rolnictwie.

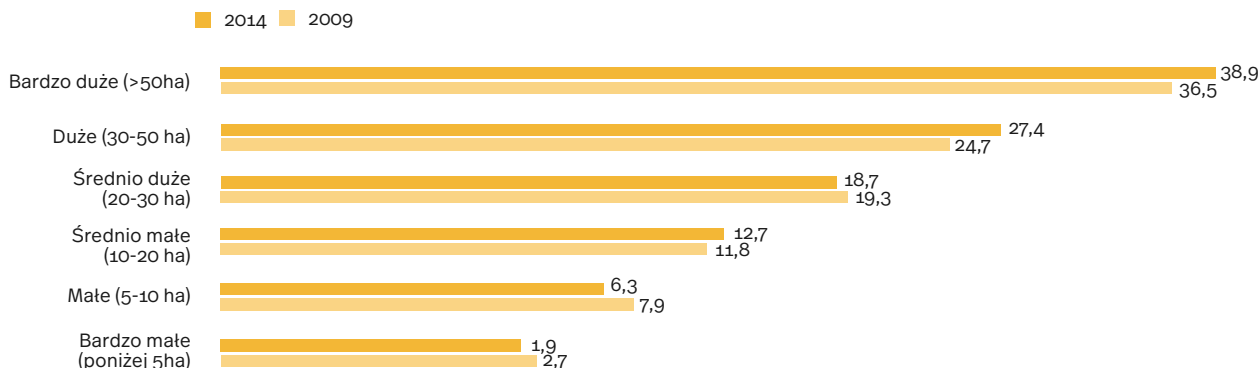
♦ **2,8 mld zł otrzymali rolnicy w latach 2008–2016 z tytułu ubezpieczeń od żywiołów.** W 2016 r. otrzymali około 672 mln zł. Tylko z tytułu ujemnych skutków przezimowania, w feralnych latach 2012 i 2013, zakłady wypłaciły odpowiednio 588 mln zł i 434 mln zł.

♦ **Im mniejsze gospodarstwo rolne, tym mniejszy odsetek posiadających ubezpieczenie upraw.** Niemal co czwarte wielkie gospodarstwo (areal ponad 50 ha) ma ubezpieczenie upraw, z kolei wśród najmniejszych (poniżej 5 ha) ubezpieczeni stanowią niecałe 2 proc.

♦ **Ponad 90 proc. rolników ma obowiązkowe ubezpieczenie budynków.** Średnia składka za ubezpieczenie budynków nie przekracza 400 zł. Z kolei średnia wartość składki w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolników kształtuje się na poziomie 7–8 zł za 1 ha.

21 A. Maciążek, 2012, Doświadczenia rynku polskiego w likwidacji szkód powodziowych. Budowanie systemu ubezpieczeń katastroficznych w Polsce, Wiadomości Ubezpieczeniowe.

NAWET ROLNICY Z DUŻYMI FARMAMI RELATYWNIE RZADKO SIĘ UBEZPIECZAJĄ

Źródło: Opracowanie Deloitte na podstawie danych FADN.

♦ **Posiadanie ubezpieczenia umożliwia stały dopływ środków europejskich.** Niewykupienie ubezpieczenia naraża rolników nie tylko na bezpośrednie straty wywołane czynnikami pogodowymi, ale także na karę pieniężną – prawie każdy rolnik ma obowiązek ubezpieczenia minimum 50 proc. swoich upraw (w zależności od rodzaju upraw). Dzięki ubezpieczeniom 1,35 mln gospodarstw otrzymuje co roku około 15 mld zł na modernizację sprzętu i technologii rolnych.

1,7 mld zł

od ubezpieczycieli trafiło do ofiar powodzi w 2010 r.

672 mln zł

otrzymali rolnicy w 2016 r. z tytułu ujemnych skutków przezimowania

2,8 mld zł

otrzymali rolnicy w latach 2008–2016 z tytułu ubezpieczeń od żywiołów

Zabezpieczenie eksportu

Wraz z ekspansją zagraniczną polskich firm wzrasta potrzeba ochrony ich biznesu w innych krajach. W 2016 r. ubezpieczyciele gwarantowali ponad 114 mld zł polskiego eksportu, zabezpieczając zarówno majątek, jak i transakcje. Coraz bardziej istotne jest zabezpieczenie ekspansji polskich firm na rynkach poza Europejskim Obszarem Gospodarczym, gdzie trafia już 21 proc. polskiego eksportu.

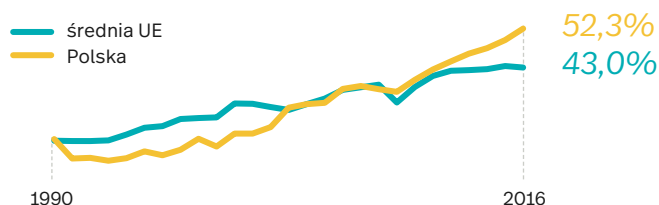
114 mld zł

wynosi zabezpieczona przez ubezpieczycieli wartość polskiego eksportu

165 tys.

firm jest aktywnych na rynkach zagranicznych

Eksport Polski i średnia dla krajów UE w latach 1990–2016 w relacji do PKB

Źródło: Opracowanie Deloitte na podstawie Eurostat.

♦ **Wartość polskiego eksportu to 52,3 proc. PKB.** Ta liczba stale rośnie. Od stycznia do grudnia 2016 r. polskie firmy sprzedały za granicę towary o wartości 798,2 mld zł. W zeszłym roku Polska, pierwszy raz w historii, eksportowała więcej towarów i usług, w relacji do PKB, niż Austria, a od kilku lat miała wyższy wynik od Niemiec. Od dwóch lat Polska ma także nadwyżkę w handlu zagranicznym, co pokazuje, jak istotny jest eksport dla naszej gospodarki.

♦ **Polskie firmy, wchodząc na nowe egzotyczne rynki, narażone są na coraz więcej ryzyk.** Już 21 proc. polskiego eksportu towarów trafia poza UE. O ile głównymi partnerami

handlowymi dla polskich firm pozostają Niemcy, Wielka Brytania, Czechy, Francja i Włochy, o tyle obserwuje się wzrost udziału krajów rozwijających się w innych częściach świata. Największy wzrost eksportu w ostatnich latach jest do Etiopii, Kataru czy Kolumbii. Firmy wchodzące na te rynki zabezpieczają się zarówno komercyjnymi, jak i publicznymi ubezpieczeniami oraz gwarancjami eksportowymi.

♦ **Tylko ubezpieczenie eksportowe jest w stanie zminimalizować rosnące na świecie ryzyko polityczne dla eksporterów.**²² Poza potencjalnymi problemami z niezapłaconymi fakturami i ich windykacją na skalę międzynarodową wyzwaniem stają się rosnące na świecie

²² Są to sytuacje, w których działanie jakiegoś państwa na tyle zmienia reguły prowadzenia biznesu, że może powodować straty u przedsiębiorstw. Ryzyko polityczne dzieli się na ryzyko na poziomie przedsiębiorstwa (*firm-specific risks*) i kraju (*country-level risks*) oraz wynikające z zachowania władz kraju (*government risks* – np. zmiany prawa, nacjonalizacja, dyskryminujące regulacje prawne) i niestabilności (np. sabotaż, porwania, masowe strajki, wojna). Nie należy go mylić z ryzykiem kraju (*country risk*), które jest pojęciem szerszym zawierającym w sobie także oprócz ryzyka politycznego ryzyko ekonomiczne, finansowe i instytucjonalne.

ryzyka polityczne na rynkach wschodzących (ale też i na tych rozwiniętych, takich jak USA). Rządy państw sięgają po środki typu nacjonalizacja, wywłaszczenia i interwencjonizm. Brazylia, Bangladesz, Tajlandia, Turcja i Ukraina były areną niepokojów społecznych od kilku lat. Zagrożenie bezpieczeństwa na Bliskim Wschodzie i w Afryce Północnej znacznie wzrosło od 2011 r. Centrum niestabilności w regionie stanowi Syria, skąd zagrożenie rozprzestrzenia się na kraje sąsiednie – Irak i Liban, natomiast obraz polityczny jest wciąż niejasny w krajach takich jak Egipt, Libia i Tunezja. Dla firm prowadzących interesy w obiecujących, ale ryzykownych częściach globu konieczna jest pomoc ubezpieczyciela.

♦ **Ubezpieczenia będą wspierać rosnących eksporterów.**

Według badań PARP²³ jedynie co piąte przedsiębiorstwo (21,4 proc.) jest powiązane z zagranicą. Oznacza to, że szacunkowa liczba polskich firm aktywnych na wielu rynkach wynosi około 165 tys. podmiotów. Wprawdzie

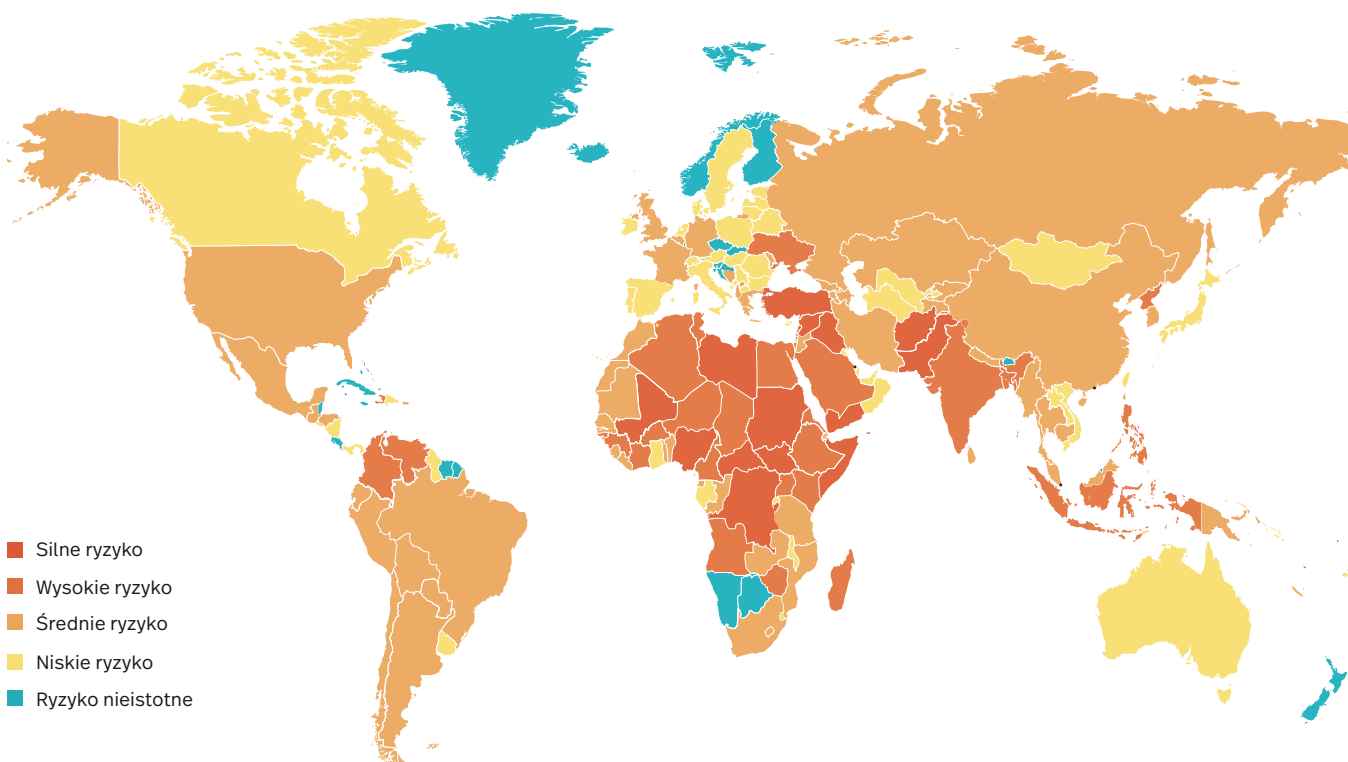
23 PARP, 2014, Ewaluacja potencjału eksportowego przedsiębiorstw w Polsce.

ponad połowa firm dużych (57,9 proc.) prowadzi działalność międzynarodową, ale stanowią one zaledwie 1,1 proc. wszystkich przedsiębiorstw, które prowadzą działalność międzynarodową w jakiegokolwiek formie. W warunkach postępującej globalizacji i rosnącej konkurencji wewnętrznej polskie firmy będą musiały się decydować na ekspansję zagraniczną, a pomóc im w tym mogą zarówno komercyjne, jak i publiczne ubezpieczenia eksportowe.

♦ **W 2016 r. 114 mld zł eksportu było zabezpieczone przez ubezpieczycieli.**

Polscy eksporterzy korzystają w większości ze wsparcia firm prywatnych, szczególnie w eksporcie do krajów o podwyższonym ryzyku. W 2015 r. wartość ubezpieczonego obrotu w eksporcie wynosiła 110 mld zł, co pokazuje rosnące zainteresowanie firm ubezpieczaniem swoich produktów i usług oferowanych za granicą. Trzeba też pamiętać, że przedsiębiorstwa korzystają z oferty publicznej Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych (KUKE) S.A., która wchodzi w skład grupy Polskiego Funduszu Rozwoju. Ubezpiecza ona obrót w eksporcie o wartości 30,7 mld zł.

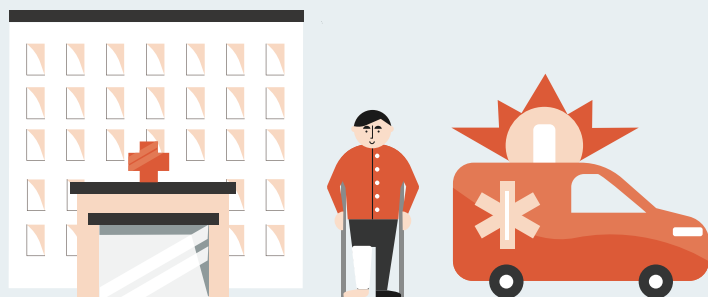
Ryzyka polityczne i terrorystyczne na świecie w 2017 r.

Źródło: Aon, 2017, Risks Maps. Aon's guide to Political Risk, Terrorism & Political Violence.

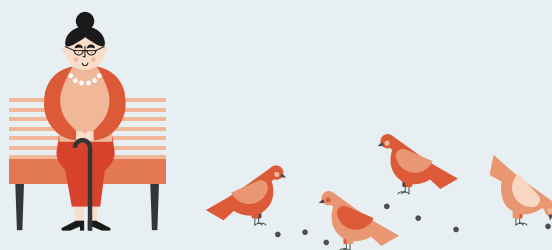
**Ochrona
życia, zdrowia
i bliskich**

**Szybszy dostęp
do leczenia**

**Ochrona
majątku**

**Wyższa
emerytura**

♦ **Branża ubezpieczeniowa zapewnia Polakom poczucie bezpieczeństwa w codziennym życiu. Ochrona życia i zdrowia oraz majątku, zabezpieczenie podczas podróży, szybszy dostęp do leczenia czy wsparcie w procesie oszczędzania na emeryturę i zabezpieczenie przyszłości bliskich to ważne elementy, które wpływają na standard życia.**

Coraz więcej Polaków dostrzega korzyści płynące z dodatkowego zabezpieczenia swojego życia, zdrowia i majątku. 10 mln ubezpieczeń obejmuje domy, mieszkania i ruchomości, co daje ochronę przed skutkami takich zdarzeń, jak pożar, zalanie czy kradzież. Około 60 proc. wszystkich domów w Polsce jest ubezpieczonych.

**Bezpieczna
podróż autem**

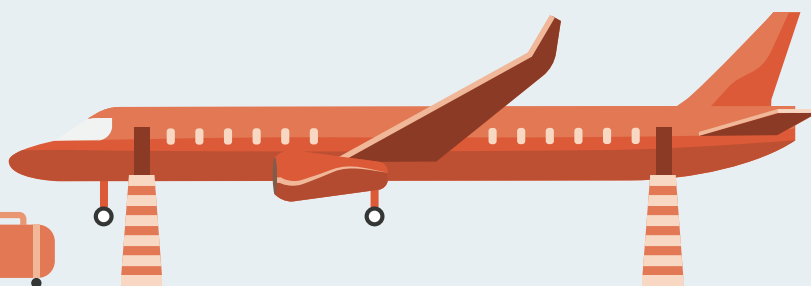

Rodzina

Jak ubezpieczyciele wpływają na społeczeństwo

Ograniczenie skutków ryzyka w życiu prywatnym

**Ochrona
w podróży**

2 mln Polaków posiadających prywatne ubezpieczenia zdrowotne zyskuje szybki dostęp do leczenia. Dodatkowe korzyści to odciążenie państwowej służby zdrowia, możliwość szybkiej diagnozy i podjęcia leczenia czy rehabilitacji, a także mniejsze koszty dla pracodawców z powodu absencji chorobowej pracowników.

Ubezpieczenia to również możliwość uzyskania przez długookresowe oszczędzanie wyższej emerytury nawet o 1/4. W przypadku choroby, śmierci lub kalectwa to zaś gwarancja zabezpieczenia finansowego dla najbliższych, która pozwala zachować standard życia nawet kilka lat po tragedii.

Ochrona życia, zdrowia i bliskich

Tylko 1/10 Polaków ma indywidualne ubezpieczenie na życie.²³ W razie choroby, wypadku czy śmierci zabezpiecza ono ubezpieczonych oraz ich bliskich, pozwalając utrzymać standard życia nawet przez kilka lat po tragedii. Tylko w 2016 r. Polacy otrzymali ponad 18,3 mld świadczeń. W wielu przypadkach było to realne uzupełnienie niskich świadczeń ze strony państwa.

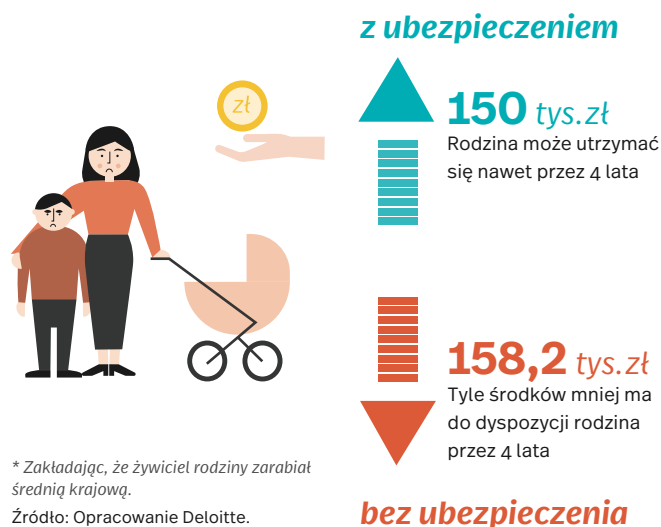
18,3 mld zł

świadczeń z ubezpieczeń na życie wypłacili ubezpieczyciele w 2016 r.

♦ Polacy są społeczeństwem rodzinnym, ale wiedzą, że w dramatycznych sytuacjach losowych opieranie się tylko na wsparciu krewnych może nie zapewnić bezpieczeństwa finansowego ich bliskim. Według badań 54 proc. osób, które mają ubezpieczenie na życie, kupiło je, ponieważ zależy im na zabezpieczeniu najbliższych w przypadku swojej choroby lub śmierci. Jednocześnie wielu Polaków jest przekonanych, że 5 tys. zł to wystarczająca kwota na wypadek poważnej choroby, takiej jak nowotwór czy zawał.²⁴

♦ W razie poważnej choroby, wypadku czy śmierci polisy zapewniają wsparcie finansowe dla osoby ubezpieczonej oraz jej bliskich. Dzięki polisie ubezpieczeni mogą zachować dotychczasowy standard życia przez kilka lat po tragedii oraz pozyskać środki na niezbędne leczenie. Ubezpieczyciele odgrywają też społeczną rolę związaną z budowaniem świadomości wokół profilaktyki, na wypadek nieprzewidzianych zdarzeń w życiu. Na indywidualne ubezpieczenie na życie decyduje się jednak tylko 26 proc. osób między 20 a 50 rokiem życia, co przekłada się na 1/10

Przykład: polisa na życie po śmierci głównego żywiciela zapewnia środki dla jego rodziny nawet na 4 lata*

* Zakładając, że żywiciel rodziny zarabiał średnią krajową.

Źródło: Opracowanie Deloitte.

populacji (dane Nationale Nederlanden).

♦ 18,3 mld zł świadczeń z ubezpieczeń na życie wypłacili w zeszłym roku ubezpieczyciele. Stanowiło to równowartość polskiej składki członkowskiej do Unii Europejskiej w 2017 r. W sumie wypłaty otrzymało 4,5 mln Polaków (z ubezpieczeń indywidualnych i grupowych). Najwięcej było wypłat z tytułu ubezpieczeń chorobowych i wypadkowych – prawie 2 mln świadczeń.

²⁴ Nationale Nederlanden, 2017, Dojrzałość finansowa Polaków.

♦ **Ubezpieczenia pomagają także wtedy, gdy zachorujemy i nie możemy pracować.** 72 proc. Polaków posiadających ubezpieczenie na życie jest pewnych lub bardzo pewnych, że zapewni swoim bliskim podobny standard życia w razie choroby lub śmierci. 61 proc. osób, które nie mają polisy na życie, czuje w tym obszarze niepewność i obawy.²⁵ Posiadający ubezpieczenie ma zapewnione wsparcie w razie poważnej choroby jak nowotwory czy pobytu w szpitalu. Ponadto ubezpieczyciele często mają dodatkową misję społeczną związaną z edukowaniem społeczeństwa i budowaniem świadomości wokół profilaktyki (także finansowej) na wypadek nieprzewidywanych zdarzeń.

Ubezpieczenia na życie pomagają rodzinom spłatającym kredyty

♦ **Polisy na życie to również zabezpieczenie spłaty kredytów hipotecznych dla ponad 1,8 mln polskich rodzin.**

Poważny wypadek lub nagła śmierć jednego z partnerów w rodzinach spłatających taki kredyt to groźba wpędzenia się w długi.

♦ **Ubezpieczyciele dają wiele możliwości zabezpieczenia spłaty kredytu.** Polacy mogą skorzystać z ubezpieczenia spłaty kredytu, które gwarantuje ubezpieczonemu, jego bliskim, a także bankowi terminową spłatę zadłużenia. Ubezpieczeniem mogą być objęte wypadki śmierci lub całkowitej niezdolności do pracy kredytobiorcy, a także terminowa spłata określonej liczby rat kredytu w przypadku czasowej niezdolności do pracy, poważnego zachorowania lub utraty pracy przez ubezpieczonego.

²⁵ IPSOS na zlecenie Pramerica Życie, 2017, Pramerica Insight: Polacy i Amerykanie o finansach osobistych.

♦ **Rata kredytu hipotecznego może pochłaniać prawie połowę dochodów przeciętnego Polaka.** W 2016 r. przeciętny kredyt udzielany był na kwotę 220 tys. zł i około 25 lat – wynika z danych AMRON-SARFIN. W zeszłym roku przeciętna miesięczna rata wynosiła 1235 zł, czyli około 43 proc. średnich dochodów pracującego Polaka.

♦ **Polskie rodziny mają zaciągnięte kredyty hipoteczne na wartość 405 mld zł.** Ich łączna liczba to 2,06 mln, z czego część rodzin spłaca kilka kredytów, m.in. za mieszkania dla swoich dzieci lub te przeznaczone na wynajem, co oznacza, że wartość ich zobowiązań miesięcznych może być znacznie wyższa od przeciętnej raty.

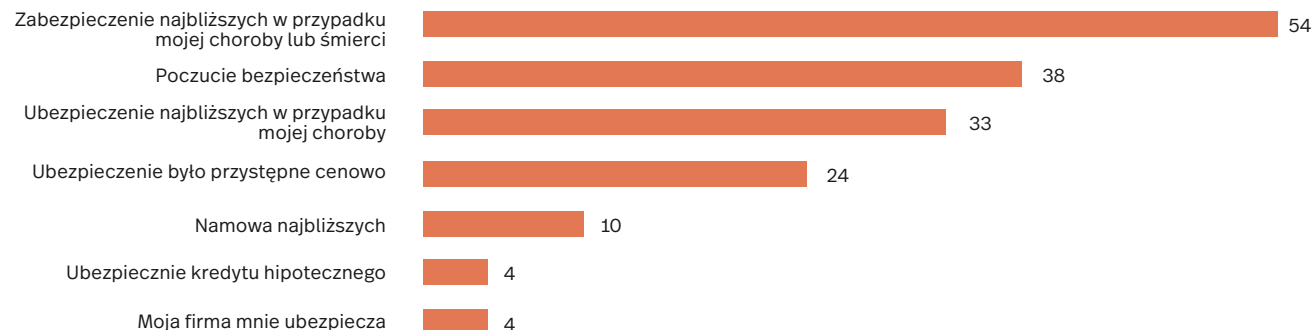
4,5 mln

tytu Polaków otrzymało wypłaty z ubezpieczeń na życie w 2016 r.

2 mln

kredytów hipotecznych spłatają Polacy

Powody, dla których Polacy zdecydowali się kupić ubezpieczenie na życie

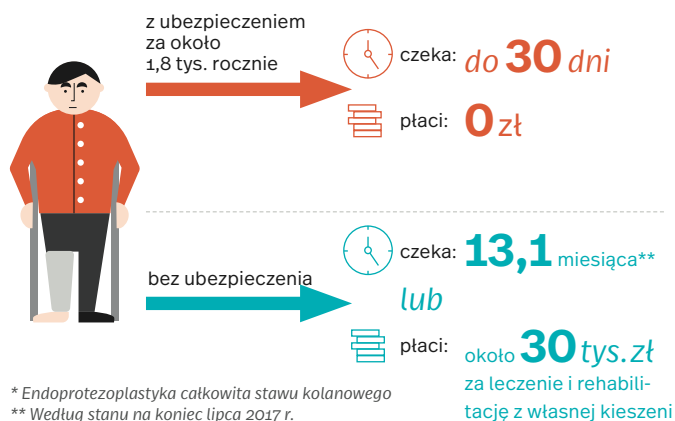
Źródło: Opracowanie Deloitte na podstawie Kantar Public na zlecenie Concordia Ubezpieczenia.

Szybszy dostęp do leczenia

Na wizyty do niektórych lekarzy Polacy czekają miesiącami, a na zabiegi nawet dłużej. Dlatego już ponad 2 mln Polaków ma prywatne ubezpieczenia zdrowotne. Pozwala to zmniejszyć lukę w dostępie do ochrony zdrowia i zwiększyć poziom zdrowia polskiego społeczeństwa. Polacy cenią w prywatnej ochronie zdrowie szybkość i fachowość obsługi.

Przykład: jak Kowalski może poradzić sobie z konieczną operacją kolana*

* Endoprotezoplastyka całkowita stawu kolanowego

** Według stanu na koniec lipca 2017 r.

Źródło: Opracowanie Deloitte.

2 mln

Polaków ma wykupione prywatne ubezpieczenie zdrowotne (według stanu na koniec II kwartału 2017 r., nie licząc abonamentów)

♦ **Na niektóre zabiegi trzeba w Polsce czekać 1,5 roku.**

Według danych fundacji Watch Health Care średni czas oczekiwania na wizytę u lekarza specjalisty w publicznej placówce zdrowia to 2,5 miesiąca. Czas oczekiwania na rezonans magnetyczny wynosi 6–8 miesięcy. Na tle krajów OECD Polska ma jedno z najdłuższych terminów oczekiwania

na niektóre zabiegi. W 2015 r. przeciętny czas oczekiwania na operację kolana wynosił w Polsce 513 dni, dłużej czekało się tylko w Chile – 920 dni.

♦ **To, że Polacy wybierają prywatne ubezpieczenia zdrowotne, odciąża publiczną służbę zdrowia.** Ponadto zapewnia szybszą diagnostykę i podjęcie leczenia czy rehabilitacji, co wpływa na ogólny poziom zdrowia publicznego w Polsce i pozwala uniknąć komplikacji oraz rozwoju schorzeń. Z danych PIU wynika, że w 2016 r. liczba osób mających prywatne ubezpieczenie zdrowotne zwiększyła się o 30 proc. rok do roku i sięgnęła 1,87 mln (na początku 2017 r. przekroczyła poziom 2 mln). Największą popularnością cieszą się grupowe polisy wykupione przez pracodawców, którymi objętych jest 1,48 mln osób. Około 390 tys. Polaków ma wykupione indywidualne ubezpieczenia medyczne.

♦ **Polacy wybierają prywatną ochronę zdrowia, bo nie chcą czekać.** Polacy, którzy skorzystali z usług świadczonych poza powszechnym ubezpieczeniem zdrowotnym, zdecydowanie najczęściej (70 proc.) swoją decyzję uzasadniają krótszym czasem oczekiwania na umawianą wizytę. Co czwarty ankietowany wśród najważniejszych powodów wymienia większe kompetencje lekarzy i osób wykonujących badania, możliwość załatwienia wszystkiego „od ręki”, podczas jednej wizyty, a także większe zaangażowanie lekarzy i personelu medycznego wykonującego badania i sprawniejszą obsługę. Co dziesiątego zmusił brak refundacji danej procedury przez NFZ.²⁶

26 CBOS, 2016, Polacy o państwowej i prywatnej opiece zdrowotnej.

Ochrona w podróży zagranicznej

Polacy coraz chętniej podróżują po świecie. Wielu z nich dotknęły zdarzenia losowe, które dzięki wykupionej polisie turystycznej nie obciążły ich portfeli. W 2016 r. ubezpieczyciele wypłacili 170 mln zł z tego tytułu. Dotyczyło to zarówno sytuacji odwołania rezerwacji hotelu czy biletu lotniczego, jak i dużo bardziej dramatycznych wydarzeń, kiedy konieczne było skomplikowane leczenie czy przetransportowanie chorego do kraju.

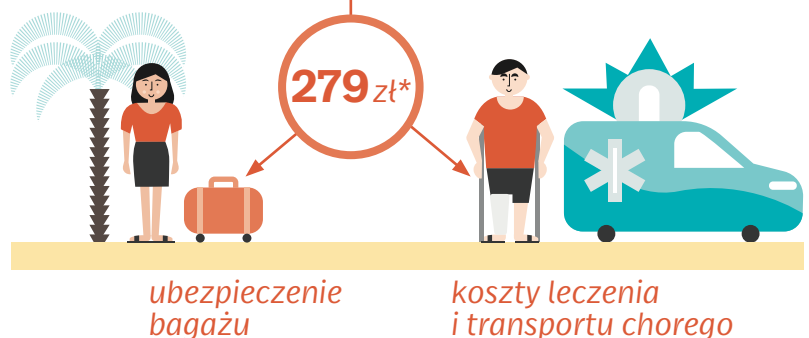
około **100 zł**
kosztuje przeciętne ubezpieczenie turystyczne na tygodniowy wyjazd do kraju Unii

800 tys. zł
tyle wynosi pokryty przez ubezpieczyciela koszt leczenia i transportu polskiego turysty, który uległ wypadkowi w USA

Przykład: wpływ ubezpieczenia turystycznego

Ubezpieczyciel pokrywa koszt leczenia i transportu medycznego z Hiszpanii do Polski, które jest warte 67,1 tys.

anulowanie rezerwacji biletu lotniczego

* Składka za 2 tyg. wyjazd Źródło: Opracowanie Deloitte.

♦ **Okolo 4,2 mln Polaków wyjechało w 2017 r. na wakacje za granicę.** Ogółem na wyjazd wakacyjny zdecydowało się w tym roku około 14 mln Polaków – to o 2,3 mln więcej niż w 2016 r. Mimo że większość z nas wybiera kraje UE, nawet na ich terenie nie wszystko pokryje publiczne ubezpieczenie zdrowotne. Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ) nie zapewnia opieki w placówkach prywatnych, lecz jedynie w publicznych. Nie pokrywa też kosztów ewentualnego transportu do Polski. W niemal wszystkich krajach Europy w razie wypadku w górach trzeba pokryć całkowite koszty ratownictwa górskiego. We Francji występuje z kolei współpłatność za usługi medyczne.

♦ **Dużo poważniejsze wydatki wiążą się z wyjazdami w odleglejsze zakątki globu, gdzie koszty leczenia czy transportu mogą sięgać kilkuset tysięcy złotych.** Przykładowo w 2015 r. 800,2 tys. zł wyniósł poniesiony przez ubezpieczyciela koszt leczenia i transportu polskiego turysty (według danych Mondial Assistance), który zastąpił na wakacjach w USA podczas kąpeli w oceanie.

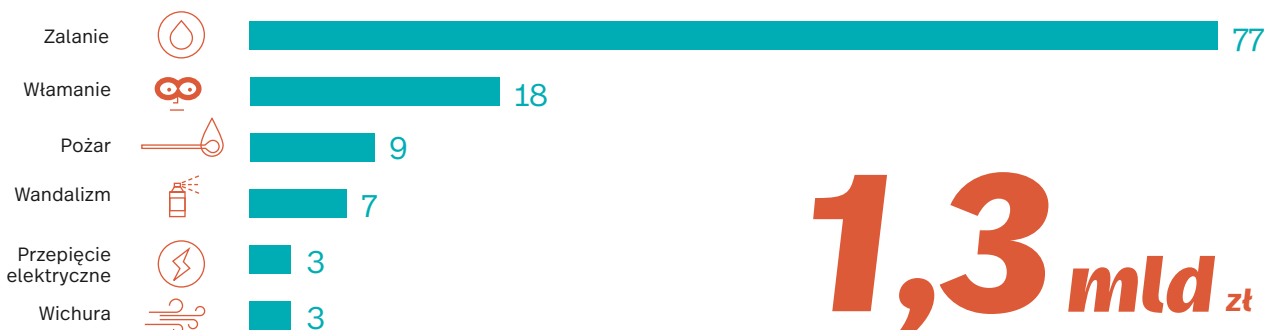
♦ **Ubezpieczyciele wypłacili w 2016 r. świadczenia turystyczne na kwotę około 170 mln zł (według szacunków Deloitte).** Na taką sumę pokryli koszty leczenia, zagubionych bagaży i transportu chorych w 2016 r.

Ochrona majątku

W Polsce ubezpieczenia majątkowe chronią ponad 10 mln mieszkań i domów, a także przedmioty takie jak telewizory, czy kosztowności w nich się znajdujące. W 2016 r. wypłacono Polakom z tego tytułu ponad 1 mld zł. Rola ubezpieczeń majątku będzie cały czas rosła, ponieważ wzrastają dochody i rośnie wartość dóbr, które chcemy chronić.

Źródła strat w ubezpieczonych domach i mieszkaniach (proc.)

Ankietowani mogli zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.
Źródło: ARC Rynek i Opinia, 2016, Polak na swoim. Ubezpieczenia nieruchomości w Polsce.

♦ **Polacy są coraz bardziej świadomi zagrożeń dla ich majątku i chcą go chronić.** Z roku na rok rośnie liczba domów i mieszkań objętych ochroną ubezpieczeniową. W 2016 r. było to około 90 proc. budynków w ramach gospodarstw rolnych i 60 proc. budynków mieszkalnych (według szacunków PIU). Częściej ubezpieczenie deklarują właściciele domów (76 proc.) niż właściciele mieszkań – 66 proc. tych ostatnich wykupiło ubezpieczenie.²⁷

♦ **Trzy czwarte Polaków ma mieszkania na własność i to one stanowią lwią część ich majątku.** Po odjęciu długów przeciętne polskie gospodarstwo domowe dysponuje

27 UNIQA, 2016, Ponad 70 proc. ubezpieczonych mieszkań w Polsce.

1,3 mld zł

wypłacili ubezpieczyciele Polakom z tytułu pożarów, eksplozji i zjawisk pogodowych

407 mln zł

utraconego mienia odzyskali Polacy poszkodowani tylko w wyniku pożarów w 2016 r.

majątkiem rzędu 256,8 tys. zł. Jeżeli liczyć w ten sposób, wygrywamy nawet z Niemcami, którzy średnio mają 51,4 tys. euro, czyli około 218 tys. zł. Oszczędności przeciętnej polskiej rodziny to zaledwie 8,6 tys. zł i suma ta stawia nas na ostatnich miejscach w Unii. W strefie euro przeciętne oszczędności to 11,4 tys. euro (48,3 tys. zł). Polaków nie stać na to, by samodzielnie pokryć straty wynikające np. z pożaru, ponieważ nie mają do tego wystarczających oszczędności.

❖ **Ubezpieczyciele wypłacili ponad 1,3 mld zł z tytułu pożarów, eksplozji, zjawisk pogodowych w domach i mieszkaniach osobom fizycznym i prawnym.** Dodatkowo wypłacili 1,5 mld zł za m.in. szkody rolne i inne szkody spowodowane przez grad, mróz, a także wszelkiego typu kradzieże w domach i firmach.

❖ **W 2016 r. było 185 tys. pożarów, z czego 27 tys. dotknęło obiekty mieszkalne.** Najwięcej pożarów wybuchło w domach jednorodzinnych – 12,8 tys., w blokach oraz domach wielorodzinnych – 12,4 tys., a 1,8 tys. w gospodarstwach rolnych. W 2016 r. Polacy ponieśli straty z powodu pożarów na sumę około 1,1 mld zł (według danych straży pożarnej). Poszkodowani dzięki ubezpieczeniu odzyskali 407 mln zł (szacunki Deloitte na podstawie danych PIU).

❖ **Pożary najczęściej powodowane są przez nieprawidłowo działające ogrzewanie oraz nieuwagę domowników.**

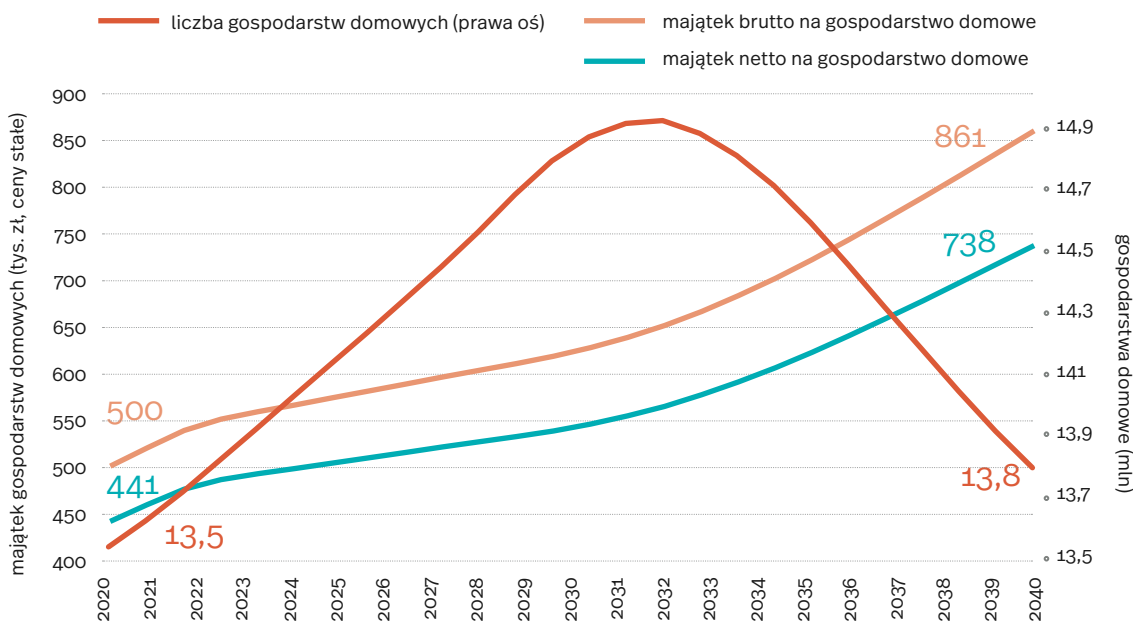
Nieprawidłowa eksploatacja urządzeń grzewczych to przyczyna 28 proc. pożarów w domach i mieszkaniach. Powodem 13 proc. pożarów są niedopałki papierosów lub zapatek, w 8 proc. są to umyślne podpalenia, w 7 proc. wady instalacji elektrycznych, a w 6 proc. urządzeń grzewczych.

❖ **Płacąc nawet kilkadziesiąt złotych miesięcznie, mamy możliwość uzyskania odszkodowania w kwocie przekraczającej 250 tys. zł.** Koszt ubezpieczenia uzależniony jest od jego zakresu oraz od konkretnej oferty ubezpieczyciela, ale podstawowe pakiety ubezpieczeń mieszkań i domów są stosunkowo tanie. Polisa ubezpieczeniowa mieszkania może zawierać także pakiet *assistance*, co umożliwi skorzystanie z usług specjalisty, który naprawi powstałe na skutek zdarzenia losowego szkody. Wielu ubezpieczycieli oferuje także możliwość rozszerzenia zakresu polisy chociażby o usługi naprawy komputera czy sprzętów AGD i RTV.

❖ **Do 2040 r. majątek Polaków wzrośnie o 70 proc. przez dziedziczone nieruchomości.** W ciągu najbliższych kilkunastu lat nastąpi rewolucja majątkowa, która sprawi, że coraz więcej Polaków będzie ubezpieczać swoje majątki. Pokolenie starszych Polaków, którzy wzbogacili się podczas transformacji gospodarczej, będzie przekazywać zgromadzone majątki swoim dzieciom. Demografia sprawi, że pokolenie dzisiejszych 25–55 latków stanie się bogatsze średnio o kilkaset tysięcy złotych, w tym o kolejne nieruchomości. 64 proc. Polaków w tym wieku otrzyma w przyszłości od rodziców w spadku lub darowiźnie mieszkanie lub dom wart około 200 tys. zł.

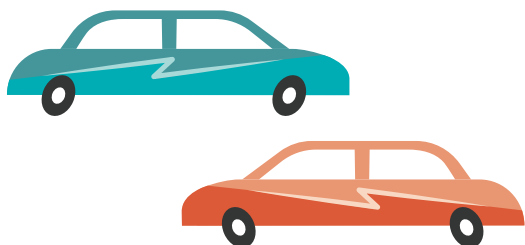
POLACY BĘDĄ BOGATSZI O 70 PROC. DO 2040 R.

Prognoza majątku przeciętnego gospodarstwa domowego

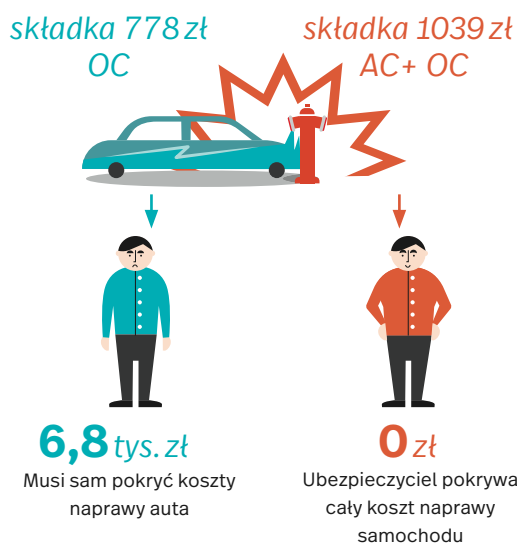
Źródło: P. Arak, A. Czerniak, 2016, Prognoza majątku – jak demografia zmieni aktywa Polaków, Polityka Insight, BZ WBK.

Bezpieczna podróż autem

Na polskich drogach co godzinę dochodzi do 47 kolizji. Milionom Polaków ubezpieczyciele gwarantują wypłatę odszkodowania na naprawę uszkodzonych pojazdów. Chronią też kierowców przed kosztami wynikającymi np. ze spowodowania uszczerbku na zdrowiu, a poszkodowanym zapewniają finansowanie leczenia czy rehabilitacji. W 2016 r. wypłaty z tytułu OC i AC wyniosły 12 mld zł.

Przykład: wpływ AC na finanse kierowcy

Źródło: Opracowanie Deloitte.

♦ Tylko 26 proc. samochodów ma ubezpieczenie AC.

Na 23,45 mln samochodów ubezpieczonych w Polsce około 6 mln ma wykupione ubezpieczenie autocasco. Liczba ta zwiększa się, ponieważ wraz ze wzrostem zarejestrowanych w Polsce samochodów proporcjonalnie rośnie liczba aut objętych tym ubezpieczeniem. W 2007 r. po drogach jeździło około 16,5 mln aut, ale ubezpieczenie AC posiadało tylko 4,3 mln z nich. W ostatnich latach znacząco spadł na szczęście odsetek samochodów, które nie mają ubezpieczenia OC, obecnie wynosi on 90-100 tys.

8 osób

ginie dziennie na polskich drogach

♦ Na polskich drogach w 2016 r. rannych zostało 40,8 tys. (w tym ciężko 12,1 tys.), a śmierć poniosło 3026 osób.

W 2016 r. wzrosła także liczba kolizji drogowych, które kierowcy zgłosili policji – ponad 406 tys., czyli o 44,3 tys. więcej niż rok wcześniej i o 58,6 tys. więcej niż w 2014 r.²⁸ Roczne koszty zdarzeń drogowych w Polsce są szacowane na około 3 proc. PKB.²⁹ W 2015 r. całkowity ekonomiczny koszt zdarzeń drogowych wyniósł 50,3 mld zł.

♦ Polskie drogi nie są bezpieczne na tle tych w Unii.

Jeśli weźmiemy pod uwagę współczynnik śmiertelnych ofiar wypadków drogowych w przeliczeniu na milion mieszkańców, okaże się, że gorzej jest tylko w Bułgarii, na Łotwie i w Rumunii. U nas jest to 79 ofiar rocznie na milion obywateli. Dla porównania: w Czechach współczynnik ten wynosi 59, na Słowacji 50, w Estonii 54, a na Litwie 65. Ubezpieczyciele wypłacają rocznie 12 mld zł za szkody w związku z wypadkami, kolizjami i kradzieżami pojazdów. W 2016 r. było to dokładnie

28 P. Arak, 2017, Bezpieczne i otwarte miasta, Polityka Insight, Polska Fundacja im. Roberta Schumana.

29 Krajowa Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, Wycena kosztów wypadków i kolizji drogowych na sieci dróg w Polsce na koniec roku 2013, 2014, 2015.

11,9 mld zł, z czego 4,2 mld zł to wypłaty za szkody z AC, a 7,7 mld zł wypłaty odszkodowań z OC. W przypadku każdej polisy OC zakłady ubezpieczeń odpowiadają do kwoty 5 mln euro za szkody osobowe i 1 mln euro za szkody majątkowe. Są to limity wypłat na jedno zdarzenie np. wypadek drogowy. To oznacza, że gdyby każdy posiadacz polisy OC komunikacyjnej spowodował jedną szkodę w postaci zabitych lub rannych w wysokości 5 mln euro, zakłady ubezpieczeń musiałyby zapłacić aż 475,36 bln zł.

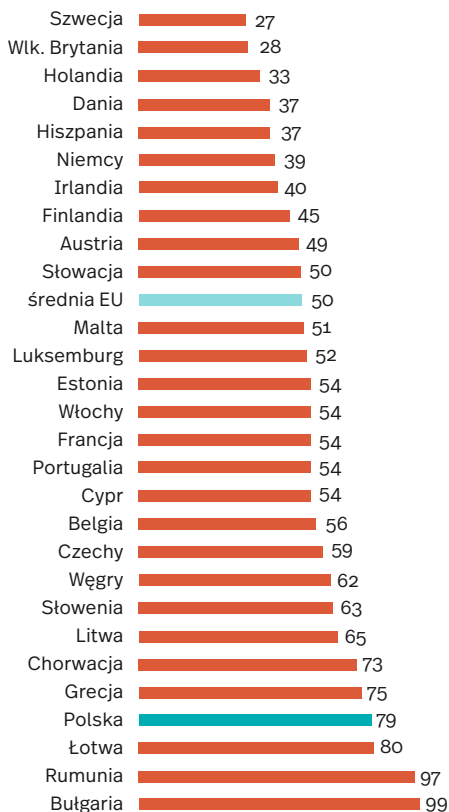
♦ **Trzeba też pamiętać o tym, że ochrona w postaci polisy OC jest dostępna zazwyczaj za kilkaset złotych.** Porównując to z jednostkowymi kosztami kolizji drogowej (bez ofiar), korzyść z posiadania OC przez sprawcę jest bardzo duża. Zwalnia go z obowiązku pokrycia kosztów w wysokości około 6,8 tys. zł, a więc prawie 10 razy wyższej kwoty, niż wynosi przeciętna cena polisy OC.

10 razy

wyższy od kosztów polisy OC jest koszt przeciętnej szkody z OC

POLSKIE DROGI SĄ JEDNYMI Z NAJNIEBEZPIECZNIEJSZYCH W UNII

Liczba ofiar wypadków śmiertelnych na milion mieszkańców w krajach Unii Europejskiej w 2016 r.

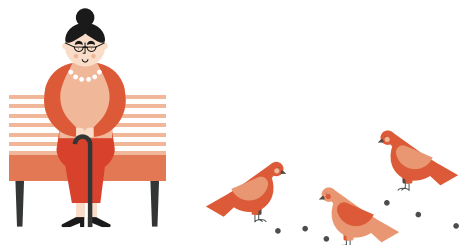
Źródło: Opracowanie Deloitte na podstawie danych Komisji Europejskiej.

Koszt ekonomiczny wypadków drogowych z ofiarami śmiertelnymi i ofiarami ciężko rannymi 2013–2015

	2013	2014	2015
koszt jednostkowy ofiary śmiertelnej (mln zł)	6	6,1	6,3
ofiary śmiertelne (liczba)	3557	3202	2930
koszt jednostkowy ofiary ciężko rannej (mln zł)	2,7	2,7	2,8
ofiary ciężko ranne (liczba)	11 669	11 669	11 200
całkowity koszt ekonomiczny ofiar (mld zł)	51,6	51,5	50,3
udział kosztu ofiar w PKB (%)	3,3	3,2	3

Źródło: PIU, 2017, Strategia poprawy bezpieczeństwa drogowego w Polsce.

Wyższa emerytura

Większość Polaków liczy na emeryturę od państwa i zaczyna oszczędzać zbyt późno, by godziwie żyć podczas jesieni życia. Wielu Polaków twierdzi (40 proc. w wieku 25–45 lat), że nie dożyje wieku emerytalnego, co niekoniecznie jest prawdą, ponieważ żyjemy coraz dłużej. Oszczędzając dzisiaj 100 zł miesięcznie, jesteśmy w stanie podnieść standard życia po przejściu na emeryturę nawet o około 25 proc.

♦ **Będziemy żyć coraz dłużej, co przełoży się na okres, który spędzamy na emeryturze.** Długość życia wynosi dzisiaj w Polsce 77,3 lat. Według prognoz Eurostatu w 2060 r. Polacy mają żyć przeciętnie 85,6 lat. Wydłuży się też okres, jaki przeżywamy na emeryturze. Osoba przechodząca na emeryturę w wieku 65 lat w 2060 r. przeżyje 23 lata (dzisiaj to 18 lat). Według badań obecnie jedynie 6 proc. Polaków zaczyna oszczędzać z dużym wyprzedzeniem.³⁰

♦ **Według prognoz emerytury wypłacane przez państwo będą niższe.** Stopy zastąpienia wynagrodzeń przez świadczenia emerytalne zmniejszają się w ciągu kolejnych 40 lat. Wskaźnik ten

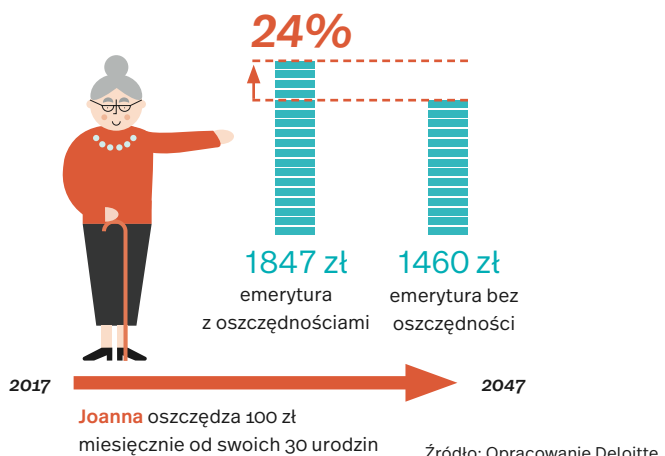
spadnie w Polsce z 54 proc. do niespełna 29 proc. w 2060 r., przeciętnie w UE odsetek ten zmniejszy się z dzisiejszego poziomu 43 proc. do 36 proc. Jedynie Holandia, Estonia, Grecja, Łotwa i Chorwacja będą mieć niższe stopy zastąpienia od Polski.³¹ Na stopy zastąpienia negatywnie wpłynie obniżenie wieku emerytalnego od października 2017 r. – emeryci będą pobierać świadczenia dłużej, ale będą one przeciętnie niższe.

♦ **W wielu przypadkach emerytury będą tak niskie, że nie będą pozwalały na godne życie.** Już w 2020 r. około 20 proc. emerytów będzie otrzymywać emeryturę minimalną lub niższą. W 2040 r. ten problem będzie dotyczył już połowy

30 IPSOS na zlecenie Pramerica Życie, 2017, Pramerica Insight: Polacy i Amerykanie o finansach osobistych.

31 Komisja Europejska, The 2015 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the 28 EU Member States (2013-2060).

Przykład: regularne oszczędzanie –
– po 100 zł miesięcznie – zwiększa emeryturę o prawie 25 proc.*

23 lata
spędzi na emeryturze przeciętny Polak w 2060 r.

około **25%**
zwiększy się emerytura dzięki regularnemu oszczędzaniu 100 zł miesięcznie

* Zarabia średnią krajową do osiągnięcia wieku emerytalnego.

emerytur, a w 2070 r. będzie dotyczyć 70 proc. przyznawanych emerytur.³² Ryzyko niskich emerytur jest obecne w świadomości Polaków w wieku 25–45 lat, bo 74 proc. z nich uważa, że obowiązkowe składki nie pokryją kosztów emerytalnego życia. Z tego powodu ponad połowa respondentów (61 proc.) planuje dorabiać, jeżeli emerytura nie wystarczyłaby na opłacenie podstawowych wydatków, na co jednak Polacy najpewniej nie będą mieć wystarczająco siły i zdrowia.³³

◆ Ubezpieczenia na życie są według Polaków trzecim najlepszym sposobem na oszczędzanie na jesień życia.

Zapytani w badaniu o najlepsze sposoby oszczędzania na emeryturę wymieniają przede wszystkim nieruchomości i ziemię (48 proc.), konta oszczędnościowe (34 proc.) oraz ubezpieczenia na życie (29 proc.).³⁴

◆ Polacy jeszcze niechętnie oszczędzają samodzielnie na starość. Do odkładania na przyszłość poza publicznym

systemem emerytalnym przyznaje się 14–31 proc. Polaków.³⁵ Aż 54 proc. mieszkańców Polski boi się, że ich emerytura nie pozwoli im na dostatnie życie.³⁶

◆ III filar nadal jest niepopularny. Na ten trzeci element systemu emerytalnego składają się ustawowo określone dobrowolne formy oszczędzania. To trzy instrumenty: Indywidualne Konta Emerytalne (IKE), Indywidualne Konta Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE) oraz Pracownicze Programy Emerytalne (PPE), które oferują pewne preferencje podatkowe dla tych, którzy podejmą decyzję o oszczędzaniu. Rachunki IKZE i IKE ma łącznie co prawda ponad 1,5 mln klientów (czyli około 9 proc. pracujących), ale jedynie 450 tys. z nich w ciągu minionego roku zasililo swoje konta wpłatami. Nie wiadomo, jak na popularność tego rozwiązania wpłyną plany zmian w OFE i wprowadzenia domyślnego członkostwa w prywatnej części systemu emerytalnego przy podejmowaniu pracy zawodowej.

32 GRAPE, 2017, Co dokładnie oznacza obniżanie wieku emerytalnego w Polsce?

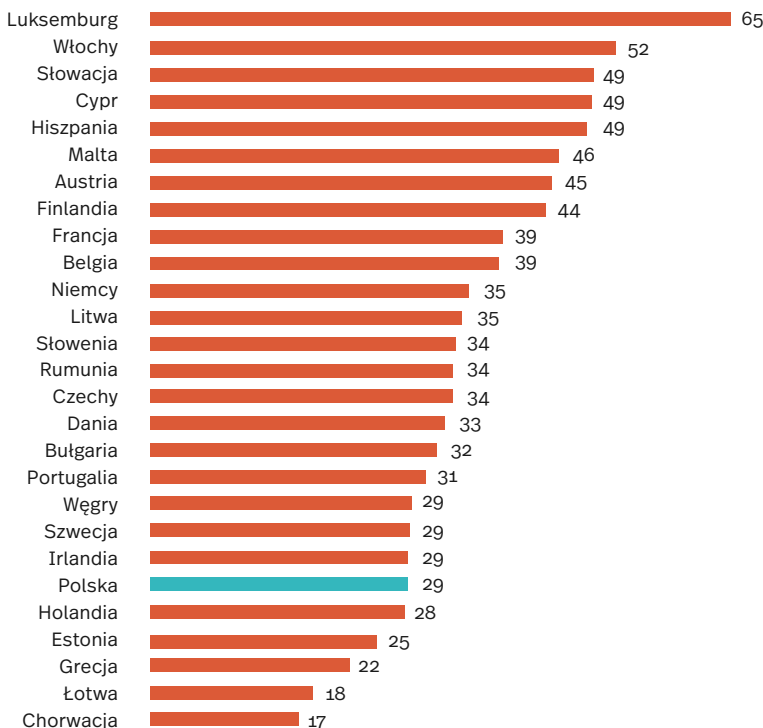
33 TNS na zlecenie Nationale Nederlanden, 2016, Skłonność Polaków do dodatkowego oszczędzania na emeryturę – mit czy rzeczywistość?

34 Ibidem.

35 K. Kalus, 2016, Emerytury Polaków. Zmniejsza się odsetek Polaków oszczędzających na jesień życia, Money.pl.

36 Aviva, 2016, Mind the Gap. Quantifying the pension savings gap in Europe.

EMERYTURY W POLSCE BĘDĄ W PRZYSZŁOŚCI NISKIE
Stopa zastąpienia świadczenia emerytalnego w relacji do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce w 2060 r. (proc.)

Źródło: Opracowanie Deloitte na podstawie danych Komisji Europejskiej.

450 tys.

Polaków oszczędza regularnie, wpłacając środki na IKE lub IKZE

Jak Polacy oszczędzają na emeryturę

Nieruchomości i ziemia **25 proc.**

Konto osobiste **22 proc.**

IKE **22 proc.**

Konto oszczędnościowe **21 proc.**

Polisa ubezpieczeniowa **18 proc.**

Źródło: TNS na zlecenie Nationale Nederlanden, 2016, Skłonność Polaków do dodatkowego oszczędzania na emeryturę – mit czy rzeczywistość?

Zaangażowanie społeczne ubezpieczycieli

Działalność sektora ubezpieczeń wykracza daleko poza ochronę wynikającą z umów z klientami. Firmy ubezpieczeniowe prowadzą szerokie kampanie społeczne i edukacyjne, zwiększając świadomość firm i obywateli na temat ryzyk i promując prewencję. Wspierają też ważne społecznie inicjatywy oraz instytucje, które niosą pomoc, takie jak straż pożarna, domy dziecka, szkoły, policja, szpitale czy organizacje pozarządowe.

♦ **Ubezpieczyciele przeznaczają na działalność społeczną prawie 33 mln zł.** Na podstawie danych zebranych przez Deloitte za 2016 r. sumaryczne nakłady na działalność społeczną wśród firm ubezpieczeniowych wyniosły 32,8 mln zł. Doliczając utworzone w niektórych zakładach fundusze prewencyjne, ta liczba wyniosłaby 109,8 mln zł.³⁷ Każdego roku firmy przeznaczają za jego pośrednictwem kilkadziesiąt milionów złotych na działalność prewencyjną,

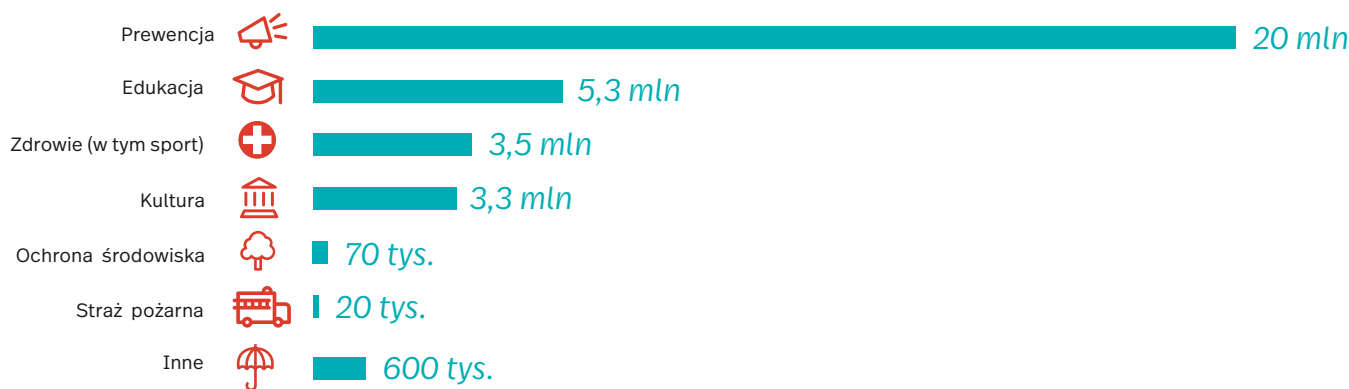
wspierając policję, państwową i ochotniczą straż pożarną, GOPR i TOPR oraz finansując kampanie społeczne propagujące bezpieczeństwo na drogach.

³⁷ Firmy ubezpieczeniowe mogą z części własnych dochodów tworzyć tzw. fundusz prewencyjny, z którego środki przeznaczane są przede wszystkim na likwidację zagrożeń dla życia i zdrowia ludzi oraz ochronę ich mienia.

33 mln zł

ubebezpieczyciele przeznaczają na działalność społeczną

Nakłady firm na działalność społeczną według kategorii (zł)

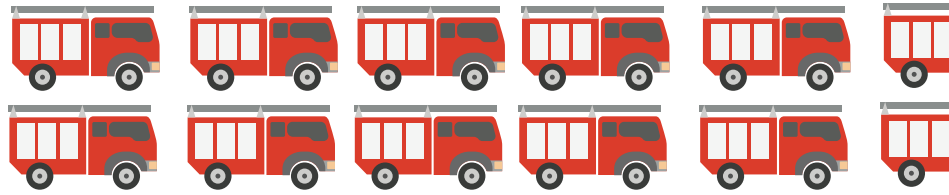

Źródło: Opracowanie Deloitte na podstawie danych PIU.

40 mln zł

tyle ubezpieczyciele przeznaczili
w 2016 r. na straż pożarną

to równowartość 40 wozów strażackich

♦ Najważniejsza dla ubezpieczycieli jest prewencja

i edukacja. Firmy ubezpieczeniowe przeznaczyły w 2016 r. na działania prewencyjne, które zmniejszają liczbę wypadków na drogach (m.in. z udziałem pieszych), prawie 21 mln zł. W drugiej kolejności największą grupą wydatków firm ubezpieczeniowych była edukacja – 5,2 mln zł. Trzecie jest zdrowie, w tym nakłady na promocję sportu i zdrowego stylu życia, które stanowiły w 2016 r. aż 3,48 mln zł. W dalszej kolejności to kultura, ochrona środowiska, a także wsparcie dla straży pożarnej.

Ubezpieczyciele od lat współpracują z Komendą Główną Policji oraz Biurem Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji, wspierając ogólnopolskie programy i kampanie prewencyjne, takie jak „Użyj wyobraźni”, „Resztę opowiem, jak wrócę” czy „Wykręć numer złodziejowi”. Prowadzą także działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa policjantów i pracowników, ochrony ich zdrowia i profilaktyki zdrowotnej oraz likwidacji zagrożeń w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w komisariatach.

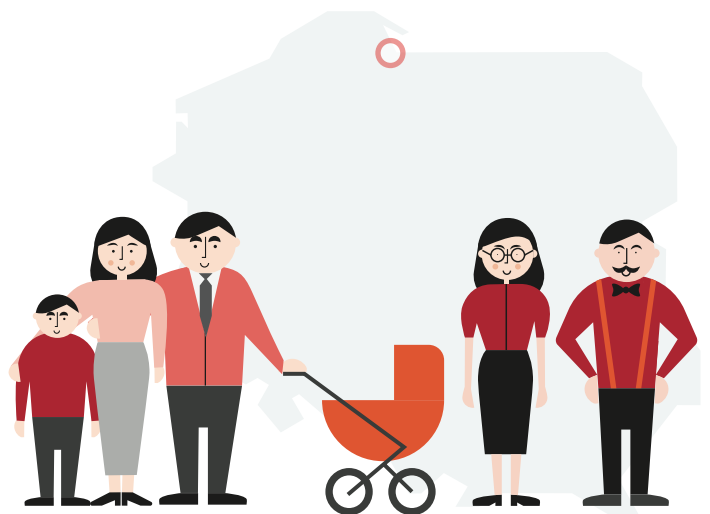
♦ Firmy oraz ich pracownicy angażują się w działalność

społeczną. Dzięki zaangażowaniu ubezpieczycieli udało się zrealizować 280 projektów społecznych. Ich beneficjentami było ponad 254 tys. osób – to tak, jakby pomoc otrzymali wszyscy mieszkańcy Gdyni. Ważnym elementem działalności społecznej są też działania podejmowane przez pracowników firm w ramach wolontariatu pracowniczego. W 2016 r. zaangażowanych w tę formę pomocy było 2,9 tys. pracowników, którzy spędzili 13 tys. godzin na pracy społecznej. Równowartość takiej pomocy to 560 tys. zł.

254 tys.

osób otrzymało wsparcie finansowe
lub rzeczowe od ubezpieczycieli

to tyle, ile osób mieszka
w Gdyni

740

organizacji otrzymało wsparcie od firm ubezpieczeniowych w 2016 r.

♦ **Ubezpieczyciele wspierają domy dziecka, szkoły i placówki lecznicze.** Łącznie ponad 740 organizacji i instytucji otrzymało wsparcie od branży ubezpieczeniowej.

Pomoc otrzymały m.in. Dom Dziecka w Rypinie, Stowarzyszenie „Piękne Anioly”, Szkoły Sióstr Felicjanek, Gmina Pelplin, Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi w Koziegłłowach, Stowarzyszenie Dom Dziecka im. J. Korczaka w Warszawie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Fundacja „Zdążyć z pomocą”, Dom dziecka w Chełmnie czy Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Legnicy. We współpracy ze stowarzyszeniem „Misie ratują dzieci” poszkodowane w wypadkach drogowych dzieci otrzymują kompleksową opiekę rehabilitacyjno-psychologiczną w Ośrodku Terapeutycznym w Dźwirzynie koło Kołobrzegu.

♦ **Pomoc od ubezpieczycieli otrzymało także wiele organizacji pozarządowych.** Były to m.in. Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Fundacja Wsparcia Rolnika „Polska Ziemia”, Polski Czerwony Krzyż, Fundacja Kropla Życia im. Agaty Mróz-Olszewskiej, Fundacja Akademia Integracji – Praca, Edukacja Sport w Wołominie, Fundacja Orszaku Trzech Króli, Amazonki Stowarzyszenie PARS, Fundacja Kapitan Świątętko (Movember), Caritas, Spółdzielczy Instytut Naukowy, Fundacja Pomorskie Hospicjum dla Dzieci, Fundacja Pomorze Dzieciom, Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce czy Fundacja Przyjaciele Braci Mniejszych.

♦ **60 proc. firm ubezpieczeniowych prowadzi regularnie kampanie edukacyjne i społeczne skierowane do różnych grup społecznych.** W ramach prewencji zdrowotnej ubezpieczyciele zwiększają świadomość koniecznych badań oraz promują zdrowy tryb życia. Jedną z tego typu kampanii była Kampania „Stres w pracy? Nie, dziękuję!” realizowany we współpracy z Europejską Agencją Bezpieczeństwa i Zdrowia Pracy. Ważnym obszarem działań jest prewencja na drogach. Kampania „Gramy w znaki” miała na celu zwiększenie bezpieczeństwa najmłodszych uczestników ruchu drogowego, podobnie podobnie powtarzana co roku kampania z Niestraszkami, w której postaci kreskówkowe uczą dzieci zasad bezpieczeństwa. Program „Dbam o przyszłość” dla młodzieży informuje o ryzykach w życiu i roli ubezpieczeń. Natomiast akcja „Kierunek Ratunek”, skierowana do starszych, uczy pierwszej pomocy. Dodatkowo firmy realizują projekty takie jak „Młody Agro-Przedsiębiorca”, by krzewić przedsiębiorczość na terenach wiejskich, czy organizują „Dni Przedsiębiorczości” w szkołach po to, by młodzież lepiej mogła kierować swoimi losami.

Bibliografia

- Allianz, 2017, Barometr ryzyk.
- Aon, 2017, Risks Maps. Aon's guide to Political Risk, Terrorism & Political Violence.
- Arak P., 2017, Bezpieczne i otwarte miasta, Polityka Insight, Polska Fundacja im. Roberta Schumana.
- Arak P., A. Czerniak, 2016, Prognoza majątku – jak demografia zmieni aktywa Polaków, Polityka Insight, BZ WBK.
- Arak P., A. Wójcik, 2016, Polski kapitalizm. Jaki model gospodarki realizujemy, Komitet Dialogu Społecznego KIG, Polityka Insight.
- ARC Rynek i Opinia, 2016, Polak na swoim. Ubezpieczenia nieruchomości w Polsce.
- Aviva, 2016, Mind the Gap. Quantifying the pension savings gap in Europe.
- Bank Światowy, 2014, Poland: Saving for Growth and Prosperous Aging.
- BGŻ, 2016, Polak oszczędny. Czy oszczędność jest dziedziczna.
- CBOS, 2016, Polacy o państwowej i prywatnej opiece zdrowotnej.
- Deloitte, 2016, Dojrzałość przedsiębiorstw w zakresie zarządzania kapitałem obrotowym.
- Deloitte, 2016, Reputacja sektora ubezpieczeniowego.
- GRAPE, 2017, Co dokładnie oznacza obniżanie wieku emerytalnego w Polsce?, <http://grape.org.pl/blog/co-dokladnie-oznacza-obnizanie-wieku-emerytalnego-w-polsce/>.
- Grejcz K., Z. Żótkiewski, 2017, Household wealth in Poland: the results of a new survey of household finance, Bank i Kredyt 48(3).
- Infarma, 2014, Koszty pośrednie w ocenie technologii medycznych.
- IPSOS na zlecenie Pramerica Życie, 2017, Pramerica Insight: Polacy i Amerykanie o finansach osobistych.
- Kalus K., 2016, Emerytury Polaków. Zmniejsza się odsetek Polaków oszczędzających na jesień życia, Money.pl, <http://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/artukul/emerytury-polakow-odkladanie-na-emeryture,110,0,2317934.html>.
- Kim Jin-Soo et. al., 2017, Reduced North American terrestrial primary productivity linked to anomalous Arctic warming, Nature Geoscience.
- Komisja Europejska, 2015, The 2015 Ageing Report. Economic and budgetary projections for the 28 EU Member States (2013-2060).
- Krajowa Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, 2014, Wycena kosztów wypadków i kolizji drogowych na sieci dróg w Polsce na koniec roku 2013.
- Krajowa Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, 2015, Wycena kosztów wypadków i kolizji drogowych na sieci dróg w Polsce na koniec roku 2014.
- Krajowa Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, 2016, Wycena kosztów wypadków i kolizji drogowych na sieci dróg w Polsce na koniec roku 2015.
- Łaszek A., P. Białowolski, 2017, Zatory płatnicze: duży problem dla małych firm, FOR.
- Maciążek A., 2012, Doświadczenia rynku polskiego w likwidacji szkód powodziowych. Budowanie systemu ubezpieczeń katastroficznych w Polsce, Wiadomości Ubezpieczeniowe.
- Medicover, 2016, Praca. Zdrowie. Ekonomia.
- MFW, 2017, Republic of Poland, Selected issues 2017, IMF Country Report No. 17/221.
- Ministerstwo Rozwoju, 2017, Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.
- Nationale Nederlanden, 2017, Dojrzałość finansowa Polaków.
- NFZ, 2015, Prognoza kosztów świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia w kontekście zmian demograficznych w Polsce.
- PARP, 2014, Ewaluacja potencjału eksportowego przedsiębiorstw w Polsce.
- PARP, 2016, Raport o stanie przedsiębiorczości.
- Pęciłło M., 2012, Koszty absencji chorobowej i działania ją ograniczające, Bezpieczeństwo Pracy – Nauka i Praktyka nr 9.
- PIU, 2017, Strategia poprawy bezpieczeństwa drogowego w Polsce.
- TNS na zlecenie Nationale Nederlanden, 2016, Skłonność Polaków do dodatkowego oszczędzania na emeryturę – mit czy rzeczywistość?
- UNIQA, 2016, Ponad 70 proc. ubezpieczonych mieszkań w Polsce.
- ZUS, 2017, Prognoza wpływów i wydatków FUS na lata 2018–2022.

Polska Izba Ubezpieczeń
ul. Twarda 18, 00-105 Warszawa
office@piu.org.pl
tel.: +48 22 42 05 105
faks: +48 22 420 51 87

Deloitte.

**Deloitte Sustainability
Consulting Central Europe**
Deloitte Advisory Sp. z o.o.
Al. Jana Pawła II 22,
00-133 Warszawa